

DOLENJSKI LIST

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Letnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZ DL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-10-2-24

Stev. 44 (398)

LETO VIII

NOVO MESTO, 30. OKTOBRA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gočnik, Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandan na Staneza 30. Pošt. pred. Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 137. Rokopisov ne vračamo. Tiska Cencopleno-založniško podjetje »Slov. poročevalce« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Level

Dolenjsko zborovanje slavistov

Za še lepši napredek slovenskega jezikoslovja in literarne vede

Zborovanje slovenskih slavistov v Novem mestu in Dol. Toplicah se je začelo v soboto 26. oktobra 1957 ob 10. uri dopoldne v Domu ljudske prosvete v Novem mestu. Po pozdravnem govoru predsednika slovenskega Slavističnega društva prof. dr. Juranečka, ki je orisal delo društva v zadnjem razdobju ter pomen in smernice letošnjega zborovanja, je pozdravil zborovalce predsednik okraja Novo mesto Franc Pirkovič. Po izvolitvi delovnega predsedstva je sledil prvi referat zborovanja. Referent, univ. prof. dr. A. Slodnjak je govoril o stanju slavistike doma in po svetu.

Z zborovanja so slavisti poslali pozdravne brzojavke maršalu Titu, Mihi Marinku, Borisu Kraigherju, nadalje nestorju

slovenske slavistike novomeškemu rojaku dr. Rajku Nahtigalu in še nekaterim. Po referatu so se slavisti udeležili odkritja spominske plošče jezikoslovcu Ivanu Košiču, dopoldne pa so si ogledali zgodovinske in druge znamenitosti dolenjske metropole.

Ob osmih zvečer so v spominski loži na Vratih položili vence pred ploščo narodnega heroja Vinka Paderiča. Zivljenje tega dolenjskega partizana, studenta slavistike, je s toplimi besedami orisal njegov sošolec prof. dr. Jože Mahnič.

Po otvoritvi razstave v Studijski knjižnici Mirana Jarca so se slavisti odpeljali v Dolenjske Toplice, kjer se je v nedeljo in ponedeljek nadaljevalo zborovanje s strokovnimi referati.

IZVOLJENI SO občinski ljudski odbori

Volltev v zbere proizvajalcev industrijske skupine v soboto 26. oktobra, se je udeležilo v okraju 94 odstotkov volilnih upravičencev. Po občinah pa: Črnomelj 92 odstotkov, Kostanjevica 99 odstotkov, Metlika 94 odstotkov, Mirna 93,8 odstotkov, Mokronog 100 odstotkov, Novo mesto 93 odstotkov, Straža-Toplice 98 odstotkov, Sentač 96,8 odstotkov, Sentač 96,8 odstotkov in Žužemberk 97,9 odstotkov ter Trebnje 93,3 odstotkov. Volilna udeležba v nedeljo, 27. oktobra, v zbere proizvajalcev kmetijske skupine je znašala za okraj 85 odstotkov. Po posameznih občinah: Črnomelj 82,4 odstotka, Kostanjevica —

Podbočje 74,8 odstotka, Metlika 81,8 odstotka, Mirna 96 odstotkov, Mokronog 97 odstotkov, Novo mesto 88,5 odstotka, Semčje 78,5 odstotka, Straža-Toplice 99 odstotkov, Sentač 76 odstotkov, Trebnje 85 odstotkov, Žužemberk 85,8 odstotka. Kot je razvidno je bila največja udeležba pri sedanjih volitvah v občini Straža-Toplice. (Pri tem niso všteti upravičeno lošotni volilci).

Volltve odbornikov občinskih ljudskih odborov so končane. Prvih v zgodovini sestavljata občinske ljudske odbore dva zbora: občinski zbor in občinski zbor proizvajalcev. V novih občinskih ljudskih odborih imajo torej proizvajalci svoje predstavnike, tako kot so jih doslej imeli v okrajnih, republiških in zveznih organih. Prek njih bodo proizvajalci, ki ustvarjajo družbena sredstva, imeli v pogled, kako ta sredstva trošijo in kam se vlagajo.

Pri sedanjih volitvah so naš volivca pokazali veliko mero zanimanja za družbeno upravljanje v občini in okraju. Z udeležbo in izbiro so dokazali, da jim ni vseeno, kdo jih bo vodil v obdobju in okraju. Zlasti velja to za proizvajalce industrijske skupine, ki ustvarja največ družbenega dohodka. Marsikje volilci te skupine niso čakali, da bi se zaprla vrata volišč, pač pa so prišli pred

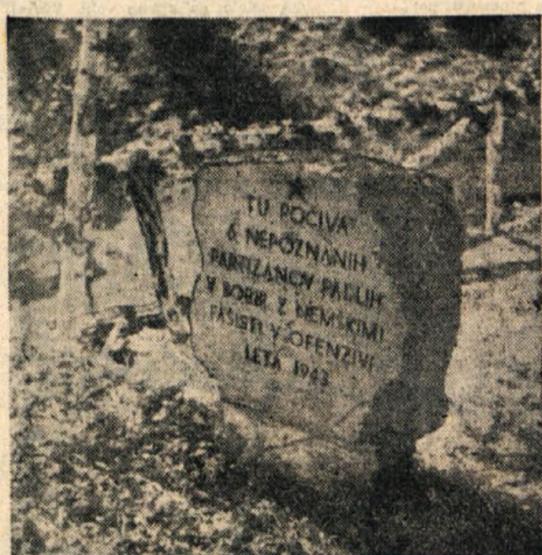
volišča že prej, v zgodnjih jutranjih urah, in večina tudi volila takoj zjutraj. Popoldne so v glavnem prišli na volišča le delavci in delavke druge in tretje kladne. Tudi volilci kmetijske proizvajalne skupine so pokazali veliko zanimanje, zato je bilo na voliščih v nedeljo 27. oktobra prav tako živahno, kot v nedeljo prej in 26. oktobra.

Danes skupščina okrajnega zavoda za socialno zavarovanje

Danes dopoldne ob 9. uri se je začela v sejni dvorani okrajnega ljudskega odbora skupščina okrajnega zavoda za socialno zavarovanje, ki jo je sklical predsednik Anton Rolih s temle dnevnim redom: poročilo o finančnem poslovanju zavoda v letu 1957, revizija invalidov dela II. in III. skupine in njihova zaposlitev, higiensko tehnična zaščita dela v podjetjih in delo zavoda na tem področju ter razpravljanje o plačilu potnih stroškov zavarovancev do zdravilnika. O skupščini bomo prihodnji teden obširneje poročali.

Lovsko kočo gradijo

Člani novomeške lovsko družine so sklenili, da si zgradijo lovsko zavetišče na Brezovi rebrici. S pripravljanimi deli so že pričeli.

V PETEK BOMO Z ROZAMI POKRILI GROBOVE NAŠIH DRAGIH RAJNIH. SE POSEBNO PA SE BOMO SPOMINJALI BORCEV IN ZRTEV NAŠE REVOLUCIJE, TISTIH, KI SPIJO V ZNANIH, IN VSEH TISTIH, KI SPIJO V NEZNANIH GROBOVIH PO VSEJ NAŠI SVOBODNI DOMOVINI...

Za boljše turistične pogoje

Na seji upravnega odbora Turističnega društva Novo mesto so pretekli teden razpravljali o sedanjih nalogah društva. Kot prvo nalogo je upravni odbor sprejel, da uredi na Otočcu camping prostor. Znanja preureditvena dela na gradbišču bodo končana. Čez tisto bodo uredili spodnje prostore za gostišče, tako da ga bodo lahko odprli že maja prihodnje leto. Zaradi bližnje avtomobilske ceste in prijetnega kraja lahko računamo na velik obisk zlasti tujih avtomobilistov. Zato je nujno treba urediti v bližini prostor za tabornike, ki mora biti dovolj velik, primerno opremljen in ograjen. V Novem mestu je nujno potrebna avtomobilska čakalnica. Potniki, ki potujejo z avtomobili — in teh je dnevno več sto — v alambnem vremenu nimajo kam pod streho. Upravni odbor TD meni, da je treba čakalnico postaviti čimprej, in to na najbolj primernem kraju. Mora biti dovolj velik, primerno opremljen in ograjen. V Novem mestu je nujno potrebna avtomobilska čakalnica. Potniki, ki potujejo z avtomobili — in teh je dnevno več sto — v alambnem vremenu nimajo kam pod streho. Upravni odbor TD meni, da je treba čakalnico postaviti čimprej, in to na najbolj primernem kraju. Mora biti dovolj velik, primerno opremljen in ograjen. V Novem mestu je nujno potrebna avtomobilska čakalnica. Potniki, ki potujejo z avtomobili — in teh je dnevno več sto — v alambnem vremenu nimajo kam pod streho. Upravni odbor TD meni, da je treba čakalnico postaviti čimprej, in to na najbolj primernem kraju. Mora biti dovolj velik, primerno opremljen in ograjen.

Želimo, predlagamo, bomo...

Odmev z zborov volivcev v občini črnomelj

Pomanjkljivi bi bili pri svojem delu, če ne bi ob zaključku predvolilnih zborov volivcev analizirali rezultate in predlogov, ki so jih predlagali volilci po vsej črnomeljski občini. Ter si tako ustvarili sliko dejanskega stanja na terenu in spoznali hotenje in težnje prebivalstva v posameznih področjih. Zbrani material mora nuditi izhodišče za delo in obravnavanje novozvoljenemu občinskemu zboru, katerega člani je prebivalstvo Bele krajine za zaupanje izvolilo na nedeljskih volitvah. Zbori volivcev na območju pred kratkim priključenega dela odpravnice občine Stari trg so imeli enoviti odločitev. Vse prebivalstvo je namreč enoglasno

izrazilo zadovoljstvo, da bo lahko zopet volilo svoje predstavnike v občinski ljudski odbor Črnomelj in bodo tako ponovno priključeni področju Bele krajine, kamor teže v zemljepisnem, kakor tudi v življenjskem oziru. Da bi bila ustvarjena čimboljše zveza področja Starega trga s središčem občine, so prebivalci predlagali, naj bi se uredila vsaj trikrat tedensko obojestransko avtobusna zveza na progi Stari trg—Črnomelj in čimprej naj bi dogradili cesto, ki vodi od Kvasice preko Tančev gora v Stari trg. Volivci so tudi zahtevali, naj bi se že vendar uredil problem preselitve sedeža okrajnega sodišča iz Metlike v Črnomelj, o čemer je že iz-

rekla svoj sklep tudi Ljudska skupščina Slovenije. Preselitev sodišča je bil predmet razprave na zborih volivcev na Vinici, Sinjem vrhu, Dragatušu, Marindolu, Bojanah in Adlešičih. Prebivalstvo zahteva od novozvoljenega ljudskega odbora, da se v najkrajšem času doseže preselitev sodišča iz odročnega območja v središče Bele krajine, t. j. v Črnomelj. Na posameznih zborih volivcev so precej govorili o razme-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Reforma šolstva - mreža osemletk

Izobraževanje ni obrtniško ali tovarniško delo, ampak je delo, ki zahteva mnogo znanja, časa in potrpljenja, saj ne oblikuje mrtve prirode, ampak živo — ČLOVEKA! Vsak naj pomisli na svojo pot izobraževanja, pa bo spoznal, da je to delo res zapleteno in odvisno od mnogih činiteljev. V naše obvezno šolanje sedaj vključujemo: a) nižje gimnazije, b) štirirazredne osnovne šole, c) osemrazredne bolj ali manj razvite osnovne šole. Za obvezno šolanje se nam je naskopilo že toliko imen, da se že sami lovimo, kako bi ga najbolje pojmovali, da bi bilo vse razumljivo. Najdemo ime »Državna osnovna šola« — vse šole so državne; ali pa »Ljudska šola« — vse šole so ljudske; ime »Osemletka« nam pove, da traja

obvezno šolanje osem let, a ime »Osnovna šola« nam tolmači, da otrok v tej obvezni šoli dobi osnovno, temeljno znanje. Kako se bo dokončno uradno imenovala šola za obvezno šolanje, je stvar razmišljanja in predlogov državljanov. Iz gornjega razvida vidimo, da imamo zelo neenotno organizirano obvezno šolo. Niže gimnazije so v večjih središčih ter so bile upravno ločene od osnovnih šol, od katerih so dobivale učence. Vse ostale šole so bolj ali manj razvite osnovne šole; teh je največ, zato jim bo treba posvetiti največ pozornosti. Da bi enotno obravnavali obvezno šolo, je nujno, da jo organizacijsko utrdimo na znotraj in na zunaj. Glede notranje organizacije imamo sedaj razredni, predmetni in kombinirani pouk. Na niž-

jih gimnazijah poteka predmetni pouk, na osnovnih šolah pa razredni ali kombinirani pouk. Na učinek dela vpliva število delavcev, odmerjen čas, orodje, vrsta dela, material itd. To ugotovitev lahko prenesemo tudi na delo v obvezni šoli, kjer pa ugotovljamo sledeče: a) Nižja gimnazija ima predmetni pouk. Razred poučuje več učiteljev. V glavnem imajo nekaj učil. Starši pomagajo šoli vsaj delno. b) Na osnovnih šolah v centrih, ki imajo samo prvi, drugi, tretji in četrti razred, poučuje v vsakem razredu po 1 učitelj. Učila imajo vsaj delno, starši pomagajo šoli. c) Na šolah, ki imajo prvi, drugi, tretji, četrti, peti, šesti, sedmi in osmi razred, pa poučuje več razredov 1 učitelj. Številno učiteljev se ravna po številu vsolanih otrok. Učil je malo ali ni. Starši izrabljajo otroke za delo.

Razen predmetnega in razrednega poučevanja imamo še kombinirani pouk, kjer učitelj sam poučuje na šoli, mora učiti dopoldne in popoldne, dopoldne poučuje navadno četrti, peti, šesti, sedmi, osmi razred, popoldne prvi, drugi, tretji razred. Obenem ima torej v učilnici tri razrede ali več, zato mora predelovati tri ali več različnih učnih programov. Tako delo zahteva veliko priprave, mnogo učil, dobre učbenike in dobrega učitelja. Vsak greši, kdor misli, da ima učitelj na taki šoli čas še za druga dela. Če dela še drugod, prav gotovo šepa delo v šoli. In kaj je bolj važno: dobro učiti naš mladi rod ali pa biti vse in nič in ta »vse« je še vedno ovira za uspešno delo učitelja v šoli. Na vsi pač mislijo, da mora biti učitelj univerzalen na vseh področjih. Zagotoviti kader za izobraževanje odraslih je nujno, zato storimo vse, da odpravimo šole, kjer poučuje samo en učitelj. Dva učitelja si že laže pomagata, otroci bodo več pridobili, ker bo en učitelj učil dopoldne, drugi pa popoldne. Le tako bo učitelj našel čas za svoje lastno samozhvaževanje in za izobraževanje odraslih.

OBVEZNA ŠOLA — OSEMLETKA

Prav gotovo bomo že v šolskem letu 1958-59 opustili vsa dosedanja uradna in neuradna imena obvezne šole. Obvezno šolo bomo verjetno imenovali »Osemletka«. Ta »Osemletka« pa se bo razvijala v rastojo materialnih možnosti. Nima pomena, da prebivalstvo našo zmogljivost in je tudi brez misla, da bi bila peto kolo. Naši delovni kolektivi bodo morali bolj resno pretresati svoj kader. Ni vse stroj in lepe shale, več je človek, več je znanje človeka, ki zna racionalno izkoristiti stroje. Čas je že, da bodo delovni kolektivi raznih tovarnih, rudarskih, obrtnih, trgovskih in gostinskih podjetij itd. začutili, da neurejeno kolstvo ogroža tudi njihov obstoj. Kolkje je bilo storjeno v tem smislu v preteklih 14 letih po osvoboditvi, naj kolektivni sami ugotove na svojih sestankih. (Nadaljevanje na 3. strani)

Non stop trgovina v Novem mestu

Končno bomo tudi v Novem mestu dobili trgovino z nepretrganim obratovanjem časom, tako imenovano »Non stop« trgovino. To bo špečarijska poslovnična podjetja »Zarja« pri mestu (trgovina Kolonsale). Ta poslovnična bo od prvega novembra dalje odprta vsak delavnik nepretrgano od 7. zjutraj do 8. zvečer. Novomeške gospodinjice, zlasti tiste, ki so v službi, to koristno novost v Novem mestu samo pozdravljajo, saj jim bo zelo lažjala nabavo potrebščin.

PREMIER

Za CAS OD 1. DO 10. NOVEMBRA med 3. in 4. novembrom ponovno padavine s ohlajitvijo. Zatem vse do konca tedna suho vreme. sprva hladno, nato pa postopno topleje.

Medved pobil konja

V nedeljo okrog pete ure zjutraj si je medved izbral obilen plen. Konji, last Franja Popoviča iz Črnomlja so se pasli ob robu vasi Sredgora. Eden izmed medvedov, ki se pogosto sprehajajo okrog vasi, se je približal vasi in napadel enega izmed konj. Ta se mu je ubranil in mu ranjen je opraskal ušes. Medved se je lotil drugega konja in ga pregnal približno 300 m od vasi proti Toplicem, kjer ga je končno ugrabil in umoril. Ugrabljen plen je odvel kakih 20 m navzdol po sirmini in se z njim pokleno »založil«, saj je na mah zmanjkalo dobro četrt plena. Zmanjkalec je pilšel tudi drugo noč na kraj, kjer je pustil del svojega plena in si ga tudi tokrat privoščil. Po obilni mlačni

se je šel kopat v bližnje korito, kjer vaščani napajajo živino. Vaščani so pripravljali, da so večkrat našli medveda, ko je zjutraj ležal med gruč konj. Lovski strokovnjaki trdijo, da je medved od časa, ko se loti prve živali ali človeka, zelo nevaren za živali in ljudi. Medved, da bi bilo nujno potrebno obravnavati s tem kosmatim in se tako izogniti nadaljnjim napadom na živino ali celo človeškim žrtvam. Prebivalci vasi Sredgora in bližnje okolice prosijo, da bi se odstrl tega nevarnega medveda dovolj čimprej. Komisija za čenitev lovskih škod je si ogledala našega konja na 35.000 din. Konj, ki je bil je ranjen, pa bo ozdravel. J.Š.

NOVOTEKOVSE vrstne hišice — primer praktičnega in sodobnega stanovanjskega bloka na novomeškem Marofu. To je pot delovnih kolektivov za odpravljanje stanovanjske krize.

Notranjepolitični tedenski pregled

Še več za splošno potrošnjo

Volltve v občinske ljudske odbore so za nami. Z udeležbo smo lahko zadovoljni, saj dokazuje, da se velika večina volivcev zaveda pomena teh organov. O nalogah občin smo že pred volitvami precej zapisali. Zato naj v današnjem pregledu zapišemo nekaj več o zadnjem zasedanju Zveze ljudske skupščine, pravzaprav o eni izmed dveh resolucij, ki so jih takrat sprejeli. Pred dobrim tednom je ljudska skupščina razpravljala o bodočem razvoju osebne in splošne potrošnje. Pod osebno potrošnjo razumemo vse tisto, kar si lahko posameznik privoščiti s svojimi dohodki, ki jih dobi, če je zaposlen. V splošno potrošnjo pa spadajo vsi izdatki, ki so namenjeni za gradnjo šol, stanovanj, bolnišnic, za napredek znanosti in kulture, za zdravstvo in socialno zavarovanje in končno še za državno upravo. Sem spadajo tudi izdatki za narodno obrambo.

ne ceste, primerno razsvetljavo, sodoben zdravstveni dom in druge podobne ustanove, je življenjska raven prebivalcev prav gotovo višja kot v kraju, kjer vsega tega še nimajo. Prav to pa kaj neradi upoštevamo pri ocenjevanju življenjske ravni in nekateri celo pravijo: saj od tega nimamo nič. To pa le ni tako. Pri nas je še vedno komaj 39 odstotkov delavčevih prejemkov vezanih na učinek dela. Vse ostalo pa dobi zaposleni že samo zato, ker je v delovnem razmerju. Sem spadajo otroške doklade, socialno zavarovanje, zdravstvene usluge, pa tudi regresi na cene, ki še vedno niso ekonomske, na primer stanovanja. Pomeni, da so bili že doslej izdatki za tako imenovani družbeni standard precej visoki. V prihodnjih petih letih bomo dali za družbeni standard približno enak, v letu 1961 pa celo manjši odstotek narodnega dohodka. Lansko leto smo namenili za izdatke v šolstvu, kulturi, zdravstvu itd. 14,5 odstotka narodnega dohodka, v letu 1961 pa bomo dali za te namene 13,1 narodnega dohodka. S tem pa ni rečeno, da se bodo zmanjšala denarna sredstva, ki jih bomo porabili za te namene. Narobe, ker se bo narodni dohodek po načrtih do leta 1961 povečal za več kot 500 milijard, se bodo tudi sredstva za splošno potrošnjo, ne glede na manjši odstotek udeležbe v

narodnem dohodku, povečala skoraj za 70 milijard dinarjev. Še celo pa se bodo povečala sredstva za negospodarske investicije. Sem spada gradnja novih bolnišnic, stanovanj, kino dvoran, fizikolnih naprav itd. itd. Lansko leto smo porabili za to 75 milijard dinarjev. Letos bomo porabili že okoli 15 milijard več in vsako naslednje leto se bo vsota povečala za nadaljnjih 10 milijard, tako da bomo leta 1961, predvidoma, porabili za negospodarske investicije 130 milijard dinarjev. Program predvideva, da bi morali v prihodnjih petih letih porabiti največ denarja za gradnjo stanovanj. Poprečno okoli 64 milijard na leto. Zatem so komunalne dejavnosti. Za izboljšanje teh služb, sem spadajo vodovodni, kanalizacijski in podobne gradnje, naj bi porabili povprečno okoli 16 milijard dinarjev na leto, za gradnjo novih šol 14 milijard, za zdravstvo 13 milijard in 700 milijonov, za državno upravo pa precej manj, okoli 4 milijarde v vsakem letu. Nekaterim se zdi tudi ta vsota velika. Toda pomisliti je treba, da je veliko občin, ki premorejo komaj en sam pisalni stroj. S temi milijardami bomo boljše opremlili državne ustanove, kar je prav tako potrebno, če hočemo, da bi službe, ki jih upravljajo, dobro delovale. Iz števil, ki smo jih navedli, je razvidno, da gre tu za velikanska sredstva in da pač ni vseeno, kako jih bomo uporabljali. Na vseh teh področjih, se pravi v šolstvu, zdravstvu, socialnem zavarovanju in drugod, že imamo družbeno upravljanje. Zato bodo morali ti organi družbenega upravljanja smotno izkoristiti ta družbena sredstva.

Kje je sedaj lahko boljše kvaliteta pouka? Odgovor je jasan. Tam, kjer več učiteljev poučuje en razred, ali pa vsaj tam, kjer 1 učitelj uči samo 1 razred. Razredno in predmetno poučevanje. Naši starši se ogrevajo za razredno poučevanje od prvega do četrtega razreda in za predmetno poučevanje od petega do osmega razreda. Tako poučevanje, ki ga učiteljski kolektiv s skupnimi močmi in s pomočjo ostalih činiteljev oblikuje, je resnično kvalitetno, ker učitelji posamezne predmete lahko res uspešno poučujejo. Pogledimo na šolo, kjer poučuje vseh osem razredov samo 1 učitelj (Rožni dol, Planina, Drage, Bojanci, Vrhe, Lakenc, Zilje, Marindol, Trška gora, Gaber, Smerješke Toplice, Radenci in Zagorčaci). Tu uspehov ne moremo meriti z isto mero, v glavnem take šole dajejo znanje prvoga, drugega, tretjega in četrtega razreda, morda še petega. Tu ni krivda učitelja ne otrok, ampak je krivda v organizaciji obveznega šolanja. Spremeniti to organizacijo pa zahteva ogromna materialna sredstva. Pouk na takih šolah se lahko izboljša takoj, če dve ali več učnih moči poučuje na šoli. Kolektiv ima vzgojno in izobraževalno moč, zato so šole s številnimi močnimi kolektivi učiteljev najbolj uspešne, ker je klub vsem objektivnim težavam človek še vedno tisti, ki ustvarja.

Kdo je kriv teh napak?

Malomarnost sestavilcev volilnih imenikov nas je veljala več odstotkov udeležbe na volitvah. — Volivci upravičeno zahtevajo, da ljudski odbori kaznujejo krivce

Tam od konca Ločenske ceste je na dan volitev 20. oktobra prišel star bolan možakar na volišče v novomeško gimnazijo. Zela, da bi izpolnil državljansko dolžnost, ga je navzlic šibkim telesnim močem izvolila ven. Lepo jesensko vreme in nepogrešljiva palica sta pomagala premagati pot.

»Oprostite, niste vpisani v volilni imenik, ne morete voliti,« je povedal predsednik volilne komisije v gimnaziji.

»Da nisem? To je pa čudno. Saj sem vedno volil in sem Novomešan. Morda sem vpisan v

hetevalno javno opravilo in za doštenje.

In še to.

Na volišču v Vel. Cerovcu pod Gorjanci je do enajste ure volilo le 20 volivcev od skupno 145 vpisanih. Zakaj nočejo na volišče? Povedali so:

»Dokler se bo z nami tako delalo, ne gremo volit. Včeraj je bil v vasi izterjevalec davkove, posestnik Regina. In da smo bili vsi na polju, le otroci so bili doma. Prišel je izterjevalec in rubil davke. Pri tem je spustil iz levega prašča. Zena je zvečer našla prazen hlev. Na poizvedovanje, če ga ni morda kdo ukradel, ko nas ni bilo doma, so sosedje povedali, da so videli nekoga prašča, ki se je potikal nad vasjo. Prašče se je prehladil in dva dni ni žrl. Moj dveletni otrok se je doma igral z nekimi papirjem. Pogledal sem, kaj ima in videl zmečkan rubežni list, na katerem

rem je bil, mislim, podpisani nek Plut.«

Podobne stvari so pripovedovali tudi drugi posestniki, vsi pa so bili ogorčeni spriču takega postopka. Prav take pritožbe pa je bilo slišati tudi v Zalogu pri Skočjanu.

Davki in volitve nimalo nič skupnega. Javno moramo očistiti tiste, ki se izmikajo družbenim prispevkom, od katerih sami prejemajo delež v eni ali drugi obliki. Toda prav tako je treba javno očistiti — in tudi kaznovati — nezakonit postopek davčnega izterjevalca. Zakonitost velja za redno plačevanje kot za postopek pri izterjavi.

Take administrativne napake morajo škodujejo ugledu naših upravnih organov, zato jih je treba odpraviti. Med drugim so nam te napake vzlele nekaj odstotkov udeležbe na volitvah. Se bolj kot to, pa je obsedbe vredno, da se z njimi brez potrebe spravlja v slabo voljo naše ljudi!

- NAROCAJTE
- IN SIRITE
- DOLENJSKI LIST!

SKRBI POKOJNEGA NOVOMEŠČAN.

— Zdaj pa ne bom mogel voliti v nebesih, ko me še spodaj niso izbrisali iz volilnega imenika...

meštu, kjer sem prej stanoval. Grem tja.«

Sel je možak na volišče na sodišču. Tudi tam ni bil v spisku. Sel je v hotel Metropol, zaman, tudi tam ga niso imeli! Sel je na matični urad po potrdilo, toda tam je bila gneča, da ga ni mogel dočakati...

Da, na matičnem uradu občine Novo mesto, je bila v nedeljo dopoldne še prav posebna gneča. Možak z Ločenske ceste ni bil sam žrtev skrajne malomarnosti pri sestavljanju in prepisovanju volilnih imenikov. Na stotine jih je bilo takih, ki so prišli na volišče, pa niso bili vpisani v volilni imenik. Nasprotno pa je bilo v spisku več precej volivcev, ki so umrli že pred več leti. To ni bilo samo v enem spisku, to je bilo v vseh, na vseh voliščih novomeške občine. Samo v spisku volilna v gimnaziji ni bilo vpisanih 35 starih prebivalcev, nasprotno pa je bilo 43 takih, ki niso več v tej volilni enoti.

V Podgradu so imeli vpisano žensko, ki se je pred petimi leti poročila v drugo občino. Skupina Ciganov je bila vpisana v novomeški in strasko-topliški občini. Vse polno je bilo takih, ki so bili vpisani celo v enem spisku dvakrat. Spremenjena imena, napačni rojstni podatki, vplj od druge hišne številke in pod., so bile napake, ki poleg ostalih napak terjajo javno kritiko in zahtevajo odgovor:

Kdo je to zakrivil in kakšni ukrepi so podzeli, da se to ne bo več ponovilo? To zahtevajo vsi tisti volivci, ki so prišli na volišča, pa niso mogli voliti ali pa so morali v vrsto na matični urad po potrdilo. Vsi tisti, ki so v nedeljo, 20. oktobra, prekinjali administracijo, odšli upravičeno nevoljni z volišča, ne da bi volili, ter izjavljali, da jih zlepa ne bo več na volišče, za-

»Poglejte, če je to prav,« je pripovedoval član volilnega odbora, posestnik Regina. »Mi smo bili vsi na polju, le otroci so bili doma. Prišel je izterjevalec in rubil davke. Pri tem je spustil iz levega prašča. Zena je zvečer našla prazen hlev. Na poizvedovanje, če ga ni morda kdo ukradel, ko nas ni bilo doma, so sosedje povedali, da so videli nekoga prašča, ki se je potikal nad vasjo. Prašče se je prehladil in dva dni ni žrl. Moj dveletni otrok se je doma igral z nekimi papirjem. Pogledal sem, kaj ima in videl zmečkan rubežni list, na katerem

»Katera volilna enota je pri vas in koliko imate volilnih upravičencev?«

»Smo 3. volilna enota. Upravičencev imamo 145.« je odgovorila tvoj, Cigojca, predsednica volilne komisije tovarne industrije perila.

Na volišče je prišla delavka Avice Vika.

»Tovarišica Vika, zakaj ste ravno Marjijo Zupanc predlagali za kandidata v zbor proizvajalcev?«

»Zakaj Zupancevo? Vse delavke jo imamo radi in ji zaupamo. Pa ne samo to. Najbolj sposobna in delavna je. Ona naredi za deset nas, in če bo kdo znal zastopati interese nas žena, bo to prav ona, saj je sama znala dobro vzgojiti in preskrbeti četrto otrok.«

Zupanceva diha in živi s tovarno, to se čuti povsod v vseh oddelkih in ni čudno, da sploh ni bilo drugega predloga za kandidata. Še delavke, ki so na bolniškem dopustu, so prišle skoraj vse volit.

»Kako je z udeležbo?«

»Samo iz je upravičeno odstotnih zaradi bolezni. Prišlo je pa tudi nekaj teh. Celo noseča mati, ki bojuje za gripo, je prišla volit.«

»V Novomešu so volitve zaključili ob pol 9 uri zjutraj.«

Tako živahno in razgibano je bilo v soboto dopoldne v vseh dolenskih podjetjih. Izvajalci so volili svoje zore v znan občinskih ljudskih odborih.

(Prenos s 1. strani)

rah na tamkajšnjih solah. Volivci v Dragatušu in na Obrhu so kritizirali dolgotrajno in zamotano gradnjo novega šolskega poslopja na Viniči, pri katerem so projektanti nakazali popolni register sodobne tehnike in bi sredstva, vložena v to poslopje, zadostovala za izgradnjo dveh primernih šolskih stavb.

Nesmiselno je namreč na enem mestu prekomerno trošiti že tako skopo odmerjena finančna sredstva ter graditi moderno šolo, medtem ko se v sosednjih naseljih drenjajo otroci v skrajno neprimernih prostorih, po privatnih stanovanjih in skladiščih. Nujno bo treba urediti šolske prostore tudi v Marindolu,

Marindolu in v Gričljah. V Gričljah imajo le eno učilnico in to v pisarni bivšega krajevnega odbora, stolčke pa so si nanesel otroci kar od doma.

Zelo pereča je ureditev nekaterih občinskih cest, zlasti v Petrovi vasi, kjer stalno pušča sled hudaurniki z vsvo svojo rušilno silo. Skoraj neoporačna je cesta Blatnik—Jerneja vas, ki jo je na določenem sektorju močno pokvarilo Belokranjsko gradbeno podjetje, ki ob različnih vremenskih prilikah odvažalo z kamionj pesek iz peskoloma v Jerneji vasi. Tudi v Doblišah bo treba izbrisati tamkajšnje ceste sledove gradnje zajetja trnomskega vodovoda, v Dragatušu pa utrditi cesto v Brdarce. Na cesti II. reda Črnomelj—Viniča bo morala Uprava za ceste že vendar realizirati izdelani projekt rekonstrukcije ceste na sektorju pri Dragatušu. Z izgradnjo novega mostička in regulacijo tamkajšnje vodne struge se bo odpravilo nevarnost, da ob deževnem času voda poplavlja cesto in onemogoča redni promet na tej liniji.

V Adlešičih, Petrovi vasi in Cerkljavi so volivci načeli vprašanje elektrifikacije naselij. V Adlešičih in Marindolu žele pomoči v obliki posojila, medtem ko so prebivalci prizadetih naselij voljni prispevati svoj delež v prostovoljnem delom. V Petrovi vasi sami pa si prebivalstvo želi že obljubljena ureditve industrijskega toka.

V Cerkljavi in na Tančih gori naj bi pregledali in uredili znamenjane vasko vodnjake, ki so pomembni za tamkajšnje prebivalstvo zlasti v sušnih dneh. Kontrolirati bi bilo treba tudi kvaliteto vode v teh vodnjakih, sicer prej nevarnost da izbruhne epidemije. Razen tega so se v Cerkljavi volivci izjavili, da se bodo vsi skupaj čimprej vključili v Kmetijsko zadrugo Črnomelj, medtem ko so pa na Tančih gori zahtevali, naj bi se čimprej pregledalo njihovo zemljišče in popravilo katastrske mape.

Prebivalci Črnomlja in okolice pa so predlagali, naj bi se uredilo nemoteno poslovanje v osemenajletni v Loku in spravilo v nekdanje stanje kopalnice na Lahinji, Most, slačilnice,

tuši in otroški bazen naj bi bili obnovljeni na istih mestih, kjer so že stali. Volivci so bili tudi mišljenja, da bi bilo možno z minimalna potrebna sredstva za dograditve garderobe na velikem stadionu, kajti zelo neugodno je, ko se morajo številna gostujoča moštva preoblačiti po grmovju okoli stadiona.

V naselju Lahinja pa so tamkajšnji prebivalci s svojim stališčem pokazali nezainteresiranost za napredno gojitve in obdelavo zemlje. Kmetijska zadruga je namreč od občinskega stelnjake in uredila obsežno sadovnjake, ki bodo donasili prebivalstvu neprimerno višji dohodek. Toda prebivalstvo vztraja pri starem in se noče odzvati pozivu zadruga, ki ponuja za delo v sadovnjakih posamezniku plačilo po 60 din na uro in bi seveda najraje uporabili že obdelano zemljo za pašnike. Novi ljudski odbor bo moral vsakakor pregledati, koliko finančnih sredstev gre na račun socialne ogroženosti tega prebivalstva, ki se odreda sorazmerno ugodnemu zaslužku in nasprotuje napredku naše skupnosti.

Na proslavo Oktobrske revolucije v Moskvi je iz Poljske odšla delegacija, ki je vodil prvi sekretar poljske partije Wladislaw Gomułka. Bolgarsko delegacijo so vodili prvi sekretar CK KP Bolgarije Todor Živkov, italijanski sekretar KP Italije Palmiro Togliatti.

Prebivalci Črnomlja in okolice pa so predlagali, naj bi se uredilo nemoteno poslovanje v osemenajletni v Loku in spravilo v nekdanje stanje kopalnice na Lahinji, Most, slačilnice,

Zanimanje žena za delo v svetih

V času, ko se nista bila izvoljena oba zborova novega občinskega ljudskega odbora Novo mesto, je prizadevano Društvo za napredek gospodinjstva v Novem mestu že dalo pobudo za sestanek žena, ki je bil v četrtek, 24. oktobra v dvorani Sindikalnega doma. Odbor društva je na sestanku povabil tudi novo izvoljeno odbor občinskega ljudskega odbora. Eden izmed njih, tovarš Peter Romančič, je za uvod referiral o »Skrbi občine za družino, pri čemer je poljudno obravnilo potek nedavne konference, ki jo je za teden otroka sklicala

Zveza prijateljev mladine Slovenije v Ljubljani. Pri tem je zlasti poudaril konkretne naloge, ki čakajo novi ljudski odbor pri dajanju pomoči zaposlenim žen in družin! Po referatu se je razvil živahen pogovor, zlasti se okrog vprašanja, ali bi v novem lokalni stavbe OZZ uredili otroško konfekcijo ali mlečno restavracijo. Zal lokalni zbirni prostori, kjer bi bilo možno urediti kuhinjo za mlečno restavracijo. Zene pa so vendar predlagale, da je tak lokal najbolj potreben; morda bi bil kombiniran z delikatesno trgovino. O tem se

bodo pomenile še z vodstvom okrajne zadruga zveze, ki je pripravljena lokal odstopiti v take namene. V razpravljanju so razen dneva sodelovali pri tem vprašanju tudi odborniki dr. Davorin Gros, Sergej Thorževski in Peter Romančič. Vali so posebno podprli izredno pereče vprašanje stanovanj v Novem mestu, ki bo razen drugih zadev, ena prvih nalog novega občinskega ljudskega odbora.

Tovarišice so nato na pobudo društvenega odbora predložile, katere žene naj bi delale v novih svetih občinskega ljud-

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Pred dobrimi desetimi dnevi je vlada Zvezne republike Nemčije v Bonnu prekinila diplomatske odnose z Jugoslavijo. Sklep o prekinitvi diplomatskih odnosov z našo državo je prišel, ko je Jugoslavija priznala vlado Nemške demokratske republike v Pankovu, Trenutno ne kaže, da bi ta prekinitev pomenila konec gospodarskih odnosov med obema državama in tudi generalni konzulat FLRJ v Hamburgu in konzulat FLRJ v Münchenu sta ostala odprta.

Ni dvoma, da ta korak bonnske vlade pomeni poskus zastražiti suvereno državo in ji diktirati lastno zunanjo politiko. V tem so si malodane vsi edini — tudi v tujini, kjer na splošno ta zahodnonemški korak obsojajo ali vsaj obžaljujejo. Za razpoloženje v Zahodni Nemčiji pa je značilno, da je večina časopisja proti sklepu bonnske vlade in ga je označila kot škodljivega.

Toda za razumevanje tega koraka je treba vedeti, da so kanceler Adenauer, zunanji minister von Brentano in njegovi zunanjepolitični sodelavci izdelali tako zunanjo politiko, ki se pravi naslanja izključno na Zahod ozir. ZDA, in drugič ne priznava pravnega obstoja DR Nemčije kot države, ker je fizičnega ne more sanikati. Bonnska vlada v skladu s tako politiko trdi, da je ona edina zastopnica nemškega naroda in da, si zahodnonemška vlada ne sme prizvemat pravice, ki grede neki vladi. Zato bonnska vlada nikakor ne dovolj noben tuji vladi, da bi priznala zahodnonemško vlado. Če bi se to zgodilo, bi bonnska vlada prekinila diplomatske odnose z tisto tujo

vlado. Od tistega časa, ko je bonnska vlada formulirala tako politiko, pa se je v svetu marsikaj spremenilo.

Predvsem je pred dvema letoma sam kanceler Adenauer odšel na uradni obisk v Moskvo in posledica tega obiska je bila vzpostavitev diplomatskih odnosov z ZSSR, torej v tisto državo, ki je imela že diplomatske odnose z Vzhodno Nemčijo. Toda ta ne-

razvršča države v tri kategorije: Sovjetsko zvezo, vzhodne države, ki imajo že odnose z Vzhodno Nemčijo in s katerimi bi Bonn kljub temu rad navezal diplomatske stike, in države, ki imajo stike z Bonnom, ne smejo jih pa imeti s Pankovom, je von Brentano v zadregi zamrmral: »Tako nekako.«

Kar zadeva Jugoslavijo, pa eno drži: nihče ji ne bo diktiral njene zunanje politike. Kar pa zadeva bistvo vprašanja, ga je Veljko Vlahović na množičnem zborovanju v Beogradu zelo dobro povzel tako: »Dejstvo je, da obstajata dve nemški državi. Dejstvo je, da v dogledni prihodnosti ni perspektive za združitve teh dveh držav. Dejstvo je, da imamo mi od leta 1951 diplomatske odnose z Zvezno republiko Nemčijo in da smo bili ena izmed prvih držav, ki je z bonnsko vlado vzpostavila normalne odnose. Dejstvo je, da smo v zadnjih letih razvili in vedno bolj razvijamo gospodarske odnose tako z Zahodno kot z Vzhodno Nemčijo, ki je udeležena tudi pri finansiranju aluminjskega kombinata, ki ga bomo kmalu začeli graditi v Črni gori. Dejstvo je, da je Zahodna Nemčija leta 1955 vzpostavila diplomatske odnose z ZSSR, tako da sta v Moskvi že dve leti dve nemški veleposlanstva. Dejstvo je, da bila niso politične aktivne koeksistence nepopolna, če bi priznavali samo bonnsko vlado in zapirali oči pred dejstvom, da obstaja še druga vlada v Berlinu. Dejstvo je tudi, da Jugoslavija ni odgovorna niti za razdelitev Nemčije niti za zapreke, ki stojijo na poti do njene združitve.«

ŠKODLJIV KORAK

logičnost bonnske vlade ni motila. Še naprej je vztrajala pri starem stališču, da ne sme nobena država, ki ima diplomatske odnose z Bonnom, priznati Vzhodno Nemčijo. Kaj pa Sovjetska zveza? Sovjetska zveza je izjema. Tako so govorili v Bonnu.

Toda časi so se kljub poapnenju miselnih sil v bonnskem zunanjem ministruvju še naprej spreminjali. Prišlo je do sprememb na Poljskem, prišlo je do bojev na Madžarskem, kancelerju in von Brentanu se je začelo polagoma svitati, da bo morala Zahodna Nemčija začeti pozitivnejšo politiko do vzhodnih sosedov v lastnem interesu. Baje je sam stari kanceler Adenauer dal to pobudo zunanjemu ministruvju.

Toda kaj se je zgodilo? Ko stori Jugoslavija korak, ki v bistvu olajša izvajanje take pozitivne politike, ki upošteva realno stanje, stori bonnska vlada korak, ki je v popolnem nasprotju s tako politiko. Ko so novinarji vprašali von Brentana na tiskovni konferenci ob prekinitvi diplomatskih odnosov z Jugoslavijo, če bonnska vlada

Kratke iz raznih strani

● Uradna agencija TASS je sporočila, da je bil dosedanji sovjetski obrambni minister Georgij Žukov razrešen dolžnosti in namesto njega imenovan za obrambnega ministra maršal Mavrovič. Docelj je ministrstvo še kratko dobilo funkcijo bo prevel maršal Žukov.

● Prehode na sirsko-jordanški meji so na nekaterih področjih zaprti za vse civilne osebe. Pravijo, da ho ta ukrep veljati do nadaljnjega in da je bil storjen »iz varnostnih razlogov«. Sirski ministruvje je kratko poslalo neke državam, ki so članice Atlantskega pakta, v katerih izražajo bojazni, da bi Turčija morda manevrirala Atlantskega pakta, ki bodo kmalu v sredozemlju, utegnili napasti Sirijo.

● Centralni komite poljske združene delavske partije je objavil sklep X. plenuma, v katerem med drugim postavlja osnovna pantijski organizacijski nalogo. Med drugim gresom partije »omogočiti izstop iz partije vsem tistim, ki se ne čutijo z nje idejno povezani, ki ne kažejo nobene dejavnosti in niso družbeno zainteresirani.«

● Na proslavo Oktobrske revolucije v Moskvi je iz Poljske odšla delegacija, ki je vodil prvi sekretar poljske partije Wladislaw Gomułka. Bolgarsko delegacijo so vodili prvi sekretar CK KP Bolgarije Todor Živkov, italijanski sekretar KP Italije Palmiro Togliatti.

skega odbora. Predlog bo društvo izročilo občinskemu ljudskemu odboru, da bo laže izbiral, ko bo sklepal o sestavi novih svetov in komisij v občinskem odboru. Iz predlaganih delavk, uslužbenk, gospodinj in intelektual bo moč sestaviti delovne svete, ki bodo v veliko pomoč novemu odboru. Zal v novi občinski ljudski odbor ni bila izvoljena nobena žena, kar je slabo spričevalo za vednost predvsem samih volivki! To so dejale tudi na sestanku navzoče tovarišice.

Skoda, da se ni zanimivega sestanka udeležilo več žena. Vsi bi bilo razpoložnih 400, prišlo pa je približno 60 tovarišic.

ODLOK O PRESKRBI Z VODO IN O VODARINI V NOvem MESTU

Na podlagi 1. in 2. odstavka 12. člena, 1. in 3. odstavka 15. člena in 2. točke 56. člena zakona o občinskih ljudskih odborih (Ur. l. LRŠ št. 16/52), 1. odstavka 58a. člena uredbe o ustanavljanju podjetij in obratov (Uradni list FLRJ št. 31-424/53 in 39-379/54) ter 1. odstavka 3. člena temeljnega zakona o prekrških (Uradni list FLRJ št. 46-429/51 in 46-633/53) je občinski ljudski odbor Novo mesto na svoji 16. seji dne 20. avg. 1957 izdal

ODLOK
o preskrbi potrošnikov z vodo iz mestnega vodovoda in o plačevanju vodarine.

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen
Komunalno podjetje »Vodovod« Novo mesto (v nadaljnjem besedilu podjetje) preskrbuje s pitno vodo iz mestnega vodovoda prebivalce in gospodinjstva ter tiste obrate na območju vodovodnega omrežja, ki potrebujejo kvaliteto vodo.

2. člen
Za druge potrebe (polnjenje vodnjakov, gašenje apna, uporaba na gradbiščih, polivanje cest, zalivanje, pranje motornih vozil in podobno) se sme voda uporabljati le s posebnim dovoljenjem podjetja.

3. člen
Izdano dovoljenje podjetje lahko vsak čas zopet preklicuje, če bi bila z nadaljnjo uporabo vode ogrožena preskrba potrošnikov iz prvega odstavka tega člena.

4. člen
Odvzem vode iz vodovoda je dopusten samo pri javnih izlivkih in preko hišnih priključkov, ki so bili izvirni ali popravljeni odtokom in jih je odobrilo podjetje.

Iz javnih požarnih hidrantov smejo jemati vodo brez posebne dovoljenja le gasilci pri gasilskih vajah in pri požaru, v vsakem drugem primeru je potrebno dovoljenje podjetja.

5. člen
Podjetje mora vzdrževati vodovod z vsemi napravami stalno in dober, obratovno sposobnem stanju in dobavljati potrošnikom vodo za redno porabo neprekinjeno in v zadostni količini. Ta obveznost preneha samo v primeru višje sile in pogonske ali kake druge tehnične napake na črpalnikih ali drugih vodovodnih napravah.

6. člen
Potrošnik, ki plačuje vodarino pavšalno in namerava prenehati z uporabo vode iz vodovoda mora upravitelja podjetja pravočasno javiti kdaj bo prenehal uporabljati vodo, sicer se mu zaračuna vodarina do dneva odgovorjati, če je vodo nehal uporabljati.

7. člen
Za potrošnika vode iz vodovoda se šteje vsaka fizična oseba ne

gleda na starost in vsaka pravna oseba, ki uporablja vodo iz mestnega vodovoda.

II. VODOVODNI PRIKLJUČKI IN NAPELJAVE (IN TALJACE)

7. člen
Vodovodne napeljave na posameznih zemljiških ali stavbnih parcelah in v stavbah se napeljujejo z vodo iz mestnega vodovoda s spojnimi cevododi ali priključki na glavno vodovodno omrežje.

8. člen
Vsi zemljiški in stavbni priključki, cevododi in glavne vodovodne cevi do parcelnih ali stavbnih ventilov morajo biti iz klobučastih ali svinečnih cevi določene tlačne odpornosti. Le pri začasnih napeljavah ali večjih dolžinah priključenega cevododa lahko podjetje dovolji uporabo vodovodnih železnih pocinkanih cevi, ki pa morajo biti proti razjedanju dovolj zavarovane z bitumenskim premazom in z bitumirano juto.

9. člen
Priključke in nove vodovodne napeljave ter bistvene spremembe na že obstoječih napeljavah se sme izvršiti le z dovoljenjem podjetja na zahtevo lastnika ali upravnega organa nepremičnine, na zahtevo uložilca nepremičnine pa le takrat, če se izkaže s pristankom lastnika ali upravnega organa.

10. člen
Zahtevo za priključek ali novo vodovodno napeljavo ali bistveno spremembo na že obstoječi napeljavah mora prosilec vložiti pri upravi podjetja na posebni listovini, ki jo dobi pri upravi podjetja.

11. člen
Svoji zahtevi za priključek ali novo vodovodno napeljavo mora

prosilec priložiti situacijski načrt nepremičnine, ki naj se priključi na vodovod in dva izvoda načrta projektrane vodovodne napeljave v merilu 1 : 100 ali 1 : 50, iz katerega je razvidna vsa napeljava z dolžinami, premeri in vrsto cevi s točno oznako vseh iztokov.

Zahtevi za bistveno spremembo na že obstoječi napeljavi pa morena predložiti v dveh izvodihi točen načrt projektrane spremembe z oznako vodnih iztokov.

Z dovoljenjem vrne uprava podjetja prosilec in izvod potrjenega ali morebiti popravljenega načrta s svojimi pripombami, ki so za prosilca obvezne.

12. člen
Zahtevi prosilca iz 9. člena tega odloka podjetje mora usoditi. Zavrne jo lahko le takrat, če bi bilo oskrbovanje novih ali bistveno spremenjenih napeljav z vodo iz vodovoda kakor koli oteženo, če bi bilo za izvedbo potreben izredni ukrep ali če bi bilo oskrbovanje že obstoječih vodovodnih naprav zaradi prekomerne uporabe vode ogroženo.

13. člen
Po pravilu se vsaka nepremičnina, ki leži ob glavnem cevododu, neposredno priključi na cevodod.

14. člen
Če to spričo regulacijskega načrta ali tehniških razmer ni mogoče, se nepremičnina vešč lastnikov oziroma upravnih organov

skupno priključi. V takih primerih določi podjetje medsebojne pravice in dolžnosti glede vzdrževanja cevododa in priključka na glavni cevodod do posameznih odcepov.

15. člen
Spojne ali priključne cevodode od priključka do parcelnih oziroma stavbnih ventilov, vključno naprave glavne cevi s priključnim odtokom in ventilom, izvrši na stroške prosilca podjetje, ki te naprave do parcelnega ali stavbnega ventilu ali vodomera tudi samo vzdržuje.

16. člen
Javne izlivke in njih priključke pravo tako vgradi, vzdržuje in popravlja podjetje.

17. člen
Zemljiške in stavbne vodovodne napeljave od parcelnega ali stavbnega glavnega ventilu ali vodomera dalje smejo izvrševati samo vodovodna inštalacijska podjetja ali zasebni vodovodni inštalaterji, ki imajo za to stroko obrtno dovoljenje.

18. člen
Podjetje sme po svojih organih nadzirati inštalacijska dela; priključek na vodovodno omrežje lahko odkloni, če inštalacija ni strokovno izvršena.

19. člen
Pred priključkom napeljave mora izvajalec inštalacijskih del v pristojnosti organa podjetja narediti tačni preizkus napeljave na vodni pritisk, ki ga določi podjetje glede na maksimalni pritisk v glavni cevi vodovoda na mestu priključka.

20. člen
O preizkusu se napravi zapisnik in vanj zapiše rezultat preizkusa, nakar podjetje priključek izvrši ali odkloni, dokler morebitne pomanjkljivosti niso odpravljene.

21. člen
Za novo priključitev vodovodne napeljave na mestni vodovod mora naročnik plačati podjetju:

- a) za priključek do 3/4 premera 500 dinarjev in za vsak iztok 100 dinarjev.
- b) za priključek od 1 do 1/2 premera 2.000 dinarjev in za vsak iztok 100 dinarjev.
- c) za priključek od 1 1/2 premera naprej 5.000 dinarjev in za vsak iztok 100 dinarjev.

22. člen
Vsako ugotovljeno napako ali okvaro na njenih inštalacijah mora potrošnik oziroma lastnik ali upravni organ odpraviti v roku, ki mu ga določi podjetje.

23. člen
Do odprave napake ali okvare se zaračunava potrošniku vodarina po 3. odstavku 22. člena tega odloka.

24. člen
Če potrošnik tudi na ponovni poziv in v nadaljnjem roku ne odpravi napako ali okvar, mu sme podjetje zapreti vodo vse dotle, dokler ne izvrši potrebne popravila.

25. člen
Podjetje sme zapreti vodo tudi tistim pavšalnim potrošnikom, pri katerih ugotovi prekomerno trošenje vode, če kljub opozorilu ne prenešajo s prekomernim trošenjem vode.

26. člen
Za porabljeno vodo mora plačevati potrošnik vodarino, ki se zaračunava po tem odloku. Vodarina se zaračunava bodisi na podlagi z vodomeri ugotovljene količine po kubičnem metru porabljene vode ali pa v mesečnih pavšalnih na podlagi števila potrošnikov in značaja inštalacij ocenjene porabe vode.

27. člen
Kot normalna osebna poraba se računa za pavšalno odmero vodarine:

- a) 120 l na dan na osebo v stanovanju brez stranišča in kopalnice.
- b) 80 l na dan na osebo v stanovanju s straniščem brez kopalnice.
- c) 60 l na dan na osebo v stanovanju brez kopalnice in kopalnice.
- d) 50 l na dan na osebo v stanovanju s straniščem brez kopalnice, če se potrošnik oskrbuje z vodo na javnih izlivkih.
- e) 60 l na dan na glavo odrasle živine.
- f) 30 l na dan na glavo mlade živine do 1 leta ter drobnice in prašičev.

(Konec prihodnjik)

Reforma šolstva - mreža osemletk

(Prenos s 1. strani)
Trditve, da prosveta ne ustvarja materialnih pogojev, je izraz sovrane ali pa nezavestne propagande. Prosveta samo tisti ne želi, ki bi rad v kolonialnem sistemu ali pa tisti, ki bi rad kapitalistično zasluževal delovnega človeka.

Ne zapiramo znanja v zaprte kabine. Znanje naj si pridobijo sleherni državljani, da bo na vsakem delovnem mestu zna delati kvalitetno in da bo stroj izkoriščal maksimalno. Tako bo ustvaril sebi boljše življenjske pogoje, ne družbi, bo omogočil razvijati prosvetno, socialno zdravstveno in gospodarsko politiko.

PROSVETA — STVAR VSEH DRŽAVLJANOV!

Glede notranje organizacije šolskega dela želimo poudariti, da je bilo to vprašanje dano v prosveto vsem državljanom. Odziv je bil lep, le nekateri se vedno mislijo, da je prosveta stvar prosvetnih delavcev. Toda družbo mora skrbeti, kako poteka izobraževanje, zato naj tudi predlaga, kaj naj se ne učene ali mladine v šoli nauči, da bo sposoben opravljati delo, za katero se bo odločil.

Notranjo šolsko delo vpliva razen dobrih učnih programov, učnih kadrov, učnih prostorov, učbenikov in učil na mrežo šol. Mreža osemletk, ki vam jo prikazuje skica za okraj Novo mesto, je v glavnem dediščina preteklosti, kolikor je že nismo po osvoboditvi spremenili v korist šoloobveznih otrok. V preteklosti so se šole gradile pri cerkvah, ker je imel kler glavni vpliv na šolanje. Da lokacije šolskih stavb niso ustrezale, da niso bile v središču občinskih okoliš, ampak v glavnem na obodu tega okoliša — ni nikogar motilo. S to miselnostjo naših preprostitih ljudi imamo še danes težave.

Mi vsi želimo dati otroku solidno znanje osemletk. Čež noč tega ne bomo mogli storiti, prav tako tudi ne z novim imenom obvezne šole, mnogo pa bomo storili, če bomo naši šoli omogočili sledeče:

- a) dovolj učnega kadra, in sicer: b) reden, čeprav skromen proračun, c) postopno pridobitev učilnic in opreme,
- d) šolsko igrišče in telovadnico, e) nakup najnujnejših učil, f) šolski vrtil in šolsko kuhinjo.

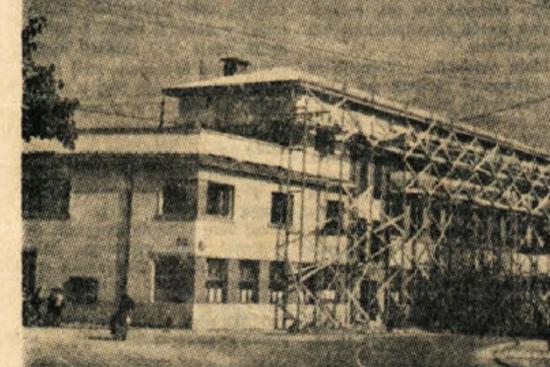
POGOJI ZA POPOLNE OSEMLETKE

Najlepše bi bilo, če bi lahko vse naše obvezno šolstvo uredili tako, da bi imeli samo popolne osemletke in podružnične šole. Na po-

OBČINA	POPOLNA OSEMLETKA:	NEPOPOLNA OSEMLETKA:	PODRUŽNIČNA ŠOLA
Mirna	2	—	—
Mokronog	1	2	2
Sentjernec	1	3	4
Kostanjevica	1	3	—
Novo mesto	3	10	5
Trebnje	1	5	2
Zuženberk	1	6	1
Straža-Toplice	1	3	3
Semir	—	3	4
Metlika	1	7	1
Crnomenj	1	12	6
SKUPAJ	13	54	28

V šolskem letu 1957-58 imamo v okraju 95 osemletk, ki pa so bodo še dolgo časa razvijale. Na razvoj osemletk vpliva:

- a) gostota naseljenosti prebivalstva, b) geografske razmere našega terena, c) gospodarska razvitost krajev, d) komunikacijske zveze in e) nepravilne lokacije starih, že zgrajenih šol.

Nadzidano nadstropje Industrije obutve v Novem mestu je gotovo — še nekaj obrtniških del, pa bo prizadevni kolektiv novomeških čevljarjev znatno povečal svojo proizvodnjo.

Na mnogih voličih v dolenski metropoli so se tisto lepo oktobrsko nedeljo zločili zbirati volivci že pred šestimi uro. Mnogi so čakali, da voliča odpro in so potem živahno komentirali delo dosedanjega občinskega ljudskega odbora, najvažnejše naloge, s katerimi se bo najprej srečal novoizvoljeni odbor, dalje letino in leto jesen; novomeške gospodinjice in matere so kramljale o preskrbi, o otrocih, o gripu, o množicem ...

Na voliču 3. volilne enote smo že v zgodnjih jutranjih urah srečali tovarišice Marijo Zupaneč, predelavko v novomeški tovarni perila. Volila je že med prvimi, zdaj pa je hitela domov, saj so jo kot gospodinjico in mater čakala mnoga domača opravila. Kar zaustavili smo jo in jo prosili za kratek pomenek. »Da naj vam kaj povem o delu dosedanjega občinskega ljudskega odbora? O, prav rada! Stopila vsa malce po mestu; medtem pa mi je pripovedovala preprosto, iskreno: »Kar ozrite se naokoli in videli boste, kako se je v zadnjih letih močno spremenila podoba našega mesta ob Krki. Čistoča, lepo urejeni nasadi,

nove fasade stanovanjskih hiš, mnoga nova stanovanja ... Pri tem se je ozrla vame in strogo pripomnila: »Da, zgradilo smo mnogo novih stanovanj, le pri razdeljevanju teh je občinski ljudski odbor ali kdorkoli že, vse premalo upošteval potrebe delavskih družin ...»

Potem pa nam je tovarišica Zupaneč pripovedovala o tem, kakošno je bilo mesto ob Krki takoj po osvoboditvi, zdaj pa že »toliko nove industrije, ki je bila pri nas pred vojno skorajda nepomembna. Pri vsem tem pa občinski močje niso pozabili okoliških vasi in zaselkov, v katerih je prav v zadnjih letih povsod zasvetila električna luč. Sama ne vem, koliko so voliči za nove vodovode, ceste in pota, toda zdaj se mi — to sem slišala na našem zboru volivcev — da so dali za to težke milijone in — ne zaman ... In šole, zdravstveni domovi, da, na vse to ne smemo pozabiti in res moram reči, da so se občinski močje pošteno trudili ...»

Malce se je zamislila, potem pa nadaljevala: »Premalo je bil občinski ljudski odbor reševal probleme zaposlenih novomeških žena, Me gospodinjice, žene in matere

Zaradi zgornjih ugotovitev bo naše osemletno šolanje še treplo, ker pač nepopolni osemletk ne bomo mogli čez noč odpraviti.

Notranja reforma osemletk se je pričela že s šolskim letom 1957-58, zunanja organizacijska struktura pa bo dobila izraz šole v šolskem letu 1958-59.

UKINITEV NIŽNJIH GIMNAZIJ

Viden izraz tega bo v tem, da bomo ukiniti vse nižje gimnazije in jih upravno in pedagoško spojili z osnovno šolo. Prav tako bodo popolne gimnazije zgbule prvi, drugi, tretji in četrti razred (Novo mesto, Crnomelj). Ti razredi in osnovna šola se bodo združili v osemletko. Na ta način bomo v Novem mestu dobili dve osemletki, ker je v nižnjih razredih popolne gimnazije 948 otrok, a na osnovni šoli-vadnici 651 otrok. Če bi vse te otroke vključili v eno osemletko, bi šela 1999 otrok. Cesar pa pedagoški in zdravstveni principi ne dopuščajo. Osemletka naj ima najmanj 200 otrok, a največ 600 otrok; je tako bo možno uspešno kolektivno in individualno delo.

V Crnomlju ima popolna gimnazija v nižnjih razredih 301 otrok, a osnovna šola 359 otrok. To bo možna osemletka, ki pa se bo sčasoma gotovo delila, ko ji bodo sosedne podružnične šole redno pošiljale svoje otroke.

Na skici je razvidno, da bomo lahko imeli v šolskem letu 1958-59 po občinah sledeče število osemletk:

Mirna 2, Mokronog 1, Sentjernec 2, Kostanjevica 1, Novo mesto 4, Trebnje 2, Zuženberk 2, Straža 2, Semir 1, Metlika 3, Crnomelj 3.

Od 95 šol v našem okraju bi v določeni časovni perspektivi lahko uredili 25 osemletk. To bi bil lep napredek v našem obveznem šolanju.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

Razvitost našega obveznega šolanja se bo kazala v upadanju števila nepopolnih osemletk in popolnih. Državni, Semir, Suhor, Podzemelj, Vavta vas, Smihel pri Novem mestu, Skočlan, Podbočje, Vel. Gaber in Prevalje.

nih razmer in zaradi oddaljenosti nikakor ne bomo mogli vključiti v sosedno popolno osemletko, bo treba zidati internate ali pa organizirati šolske avtobuse.

Te pogoje pa ne bo mogoče tako hitro ustvariti, zato bo nujno, da otrokom, ki jih nikakor ne bomo mogli vključiti v popolno osemletko, nudimo take izobražbene pogoje na nepopolni osemletki, da ne bodo preveč oskudovani za izobrazbo. To bomo lahko dosegli s tem,

a) da najmanj 2 učni moči poudarjamo na šoli;

b) da oskrbimo šolo z učili in učbeniki;

c) da otrokom z dopolnilnimi izpiti omogočimo nadaljnje izobraževanje.

Na ta način bi naši talenti, če bi se šestkrat izgube zaradi težkih materialnih pogojev, dobili izobrazbo.

Pomenek s poštarjema

»Tovariš Drenovec, tako ste obloženi kot Dedek Mraz!
»Veste, krašansko se mi mudilo! Tu dol imam vedno zamudo. S tole Kandijško cesto bo pa res lahko malo bolj pohiteli. Od Brkiča do Brodarja je že tako, da nikamor ne pridem s pošto.«

Oddolžitev jezikoslovcu Koštialu

Ob zborovanju slovenskih slavistov v Novem mestu je domače Pedagoško društvo odkrilo spominsko ploščo znamenitemu jezikoslovcu prof. IVANU KOŠTIALU. Plošča je vidana na hiši, kjer je pokojnik stanoval svoja zadnja leta, na Cesti herojev (prej Seidlova) št. 13. Zbrane slaviste in Novomeščane, ki so se zbrali v lepem številu, je pozdravil preds. Pedagoškega društva prof. Janez Andoljšek. O življenju in delu prof. Koštiala je govoril univerzitetni profesor dr. France Tomšič (njegov oče prinašamo na 4. strani). Učiteljski pevski zbor je zapel dve pesmi, zastopniki občine je pa ploščo prevzel v varstvo občinskega ljudskega odbora.

Novomeški živilski trg

Ponedeljkov trg v Novem mestu je bil bolj podoben evlilnemu kot živilskemu trgu. Bil je vse polno rož, predvsem krizantem najlepših barv in raznih velikosti. Razen tega je bilo nekaj stojnic pletenin in lončarskih izdelkov. Od živil so prodajali le: jajca po 23 din, solata v glavicah po 15 din, kislota po 20 din krožnik, kislota zelje po 20 din krožnik, konjanj po 30 din kg, mleko po 30 din liter, orehe po 150 din firkl.

Gradnja novih stanovanj v Crnomlju

Nasproti tovarni »ZORA« bomo zgradili osemstanovanjski blok. Gradnjo je prevzelo Belokranjsko gradbeno podjetje. Ker se je lastnik zemljišča brnil prodati stavnbi prostor in je bil potreben razlastitveni postopek, se je pričel gradnje zavlekel za več kot dva meseca. Nedaleč stran, ob cesti Crnomelj - kolodvor, bo zgradil občinski ljudski odbor šeststanovanjski blok. Tudi tega bodo kmalu začeli graditi.

Brez voznškega dovoljenja

Roman Tomšič je pred dnevi vozil osebni avtomobil Zadržnega trgovskega podjetja Novo mesto, ne da bi imel potrebni izpit. Pri Mačkovicu je zavozil v levo stran ceste. Izruval je občestni kamen, na avtomobilu pa je okoli 60.000 din škoda.

Volivci so hitro ujeli

V jutranjih urah 11. oktobra letos je drzen volivlec vrl v kletne prostore stanovanjskega bloka v Jerebovi ulici v Novem mestu in od tam vzel novo motorno kolo Moped. Plena pa se ni dolgo veseliti, kajti že v nekaj urah so ga ujeli pri Radečah.

Tri srečanja z volivci

»Mislite torej na boljše razvoj, na boljše delo trgovske mreže v Novem mestu?«
»Da, prav na to! Le-ta namreč pri nas še močno šepa! Prijazno smo se poslovili, tovarišica Karina pa nas je še povabila, da jo obiščemo v tovarni, kjer dela.«

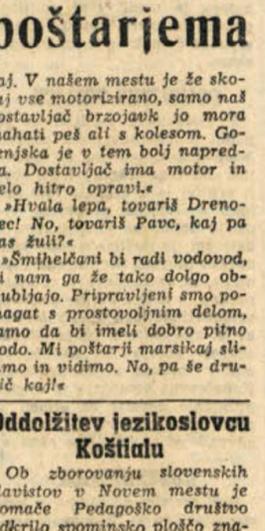
»Te ne bodo majhne! Kot kmet menim, da bomo morali vsi skupaj posvetiti še več pozornosti terenu, kako še bolj

Mreža osemletk mora biti šolsko in gospodarsko utemeljena. Vtasih so ljudje v tem pogledu še zelo starokopitni, zato hočejo v vsaki vasi imeti svojo šolo ali pa vztrajajo pri lokaciji šolskega poslopja, ki ni v korist našim otrokom. Prav zaradi tega bomo morali nekatere šole tudi ukiniti. V glavnem so te šole nastale po osvoboditvi zaradi porušenih in poškodanih šolskih stavb. Ukiniti bo treba šolo Dobrava, Malo Lipje, Drganja seia, Gaber itd. Šolske okoliše in lokacije za bodoče šolske stavbe pa bo treba urediti za šole Jelševce, Cdraže, Trška gora, Grčevce, Rožni dol itd.

Mreža obvezne osemletke nam daje torej mnogo dela. Uspeli bomo, če bomo združeno reševali bodočnost naših otrok.

Lojze Kastello

Slika: OLO NOVO MESTO MREŽA OSEMLETK

Nezgodno zavarovanje šolarjev

V 10 letih je dobilo nad 18.000 šolskih otrok več kot 35 milijonov dinarjev nezgodnih zavarovalnin

Mladina je vedno zelo razigrana in razgubana, pa tudi smela. Tega ji prav gotovo ne more nihče zameriti, ker je to njena značilnost in pravica. Vendar je ta živahnost, nezakodnost in neopredelnost zanj kaj lahko usodna. Pogosto so namreč nezgode tako pri otrocih, kakor tudi pri mladih ljudeh, v časih in o tem večkrat beremo in smo tudi sami čestokrat priče takim nesrečam. Pogosto zaradi raznih neozgod so lahko pravi težki: trajna nezmožnost za delo ali pa celo smrt.

Seveda pa ima nezgoda za posledece tudi še nepričakovane denarne izdatke in v zvezi s tem pooblaščenih gmotnih razmer v družini.

Zato je potrebna gmotna zaščita mladine in staršev ob nesreči. Kmalu po osvoboditvi je Državni zavarovalni zavod — DOZ — uvedel na šolah nezgodno zavarovanje in je letos od tega poteklo že 10 let. Pri nas je malo katero zavarovanje doseglo tolikšen razmah in si pridobilo toliko popularnosti kot to. Zato danes ni šole v Sloveniji, ki ne bi izvedla tega zavarovanja, verjetno pa tudi ni šole, v kateri ne bi bila izplačana vsaj ena odškodnina. DOZ je v Sloveniji v tem času izplačal v več kot 18.000 primerih poškodb nad 25.000,00 dinarjev odškodnine, kar zgovorno dokazuje, kako potrebno in koristno je to zavarovanje.

Kakšni so pogoji nezgodnega zavarovanja, oziroma kakšna je zavarovalna osigra? Učenci in dijaki se prijavijo na zavarovanje že takoj ob začetku šolskega leta; zavarovanje trajna ves čas pouka in preko počitnice še 30 dni po začetku naslednjega šolskega leta. Prispevek vplačajo pri vpisu v šoli in znaša 50 ali 100

dinarjev za vse šolsko leto. Jamstvo velja za nezgode, ki bi se pripetile učencu ali dijaku v šoli, doma ali kjerkoli, pri igri, delu, športu itd. Pri vplačilu 50 din znaša odškodnina 100.000 dinarjev za primer popolne trajne delovne nezmožnosti za delo, 10.000 dinarjev je zagotovljen, če zavarovane umre zaradi nezgode in do 3.000 dinarjev povrne DOZ na podlagi predloženih računov in potrdil za stroške zdravljenja — zdravnik, zdravila, bolnišnica, prevozi itd., ki so nastali v zvezi z nezgodo. Če pa stroškov za zdravljenje ni bilo, ker se je poskodbavanec zdravil brezplačno pri socialistnem zavodu, izplača DOZ prispevek za nego, in sicer dnevno po 25 dinarjev oziroma 80 dinarjev, od omejena dne dalje, ko je postal učenec ali dijak nesposoben za šolsko delo, toda največ za 100 dni. Pri vplačilu premije 100 din se gornji zneski podvoje.

Torej je kakršnakoli odškodnina iz zavarovanja šolske mladine v popolni neodvisnosti od morebitnih davčev socialnega zavoda in so učenci in dijaki socialno zavarovani ali nezavarovani štaveč v svojih pravihah popolnoma izenačeni in je zavarovanje zato za ene kot druge enako koristno in potrebno.

Razen gmotnega učinka ima to zavarovanje za našo mladino tudi vzgojni pomen, ker jo učijo spoznavati, da je gospodarska moč v skupnosti, kjer smo eden za vse, vsi za enega. Nezgodno zavarovanje pa seveda opominja tudi na stani previdnosti.

Starki in vzgojitelji že v začetku šole pomisli na potrebno brezplačno pri socialistnem zavodu, izplača DOZ prispevek za nego, in sicer dnevno po 25 dinarjev oziroma 80 dinarjev, od omejena dne dalje, ko je postal učenec ali dijak nesposoben za šolsko delo, toda največ za 100 dni. Pri vplačilu premije 100 din se gornji zneski podvoje.

Torej je kakršnakoli odškodnina iz zavarovanja šolske mladine v popolni neodvisnosti od morebitnih davčev socialnega zavoda in so učenci in dijaki socialno zavarovani ali nezavarovani štaveč v svojih pravihah popolnoma izenačeni in je zavarovanje zato za ene kot druge enako koristno in potrebno.

Razen gmotnega učinka ima to zavarovanje za našo mladino tudi vzgojni pomen, ker jo učijo spoznavati, da je gospodarska moč v skupnosti, kjer smo eden za vse, vsi za enega. Nezgodno zavarovanje pa seveda opominja tudi na stani previdnosti.

Starki in vzgojitelji že v začetku šole pomisli na potrebno brezplačno pri socialistnem zavodu, izplača DOZ prispevek za nego, in sicer dnevno po 25 dinarjev oziroma 80 dinarjev, od omejena dne dalje, ko je postal učenec ali dijak nesposoben za šolsko delo, toda največ za 100 dni. Pri vplačilu premije 100 din se gornji zneski podvoje.

Torej je kakršnakoli odškodnina iz zavarovanja šolske mladine v popolni neodvisnosti od morebitnih davčev socialnega zavoda in so učenci in dijaki socialno zavarovani ali nezavarovani štaveč v svojih pravihah popolnoma izenačeni in je zavarovanje zato za ene kot druge enako koristno in potrebno.

Razen gmotnega učinka ima to zavarovanje za našo mladino tudi vzgojni pomen, ker jo učijo spoznavati, da je gospodarska moč v skupnosti, kjer smo eden za vse, vsi za enega. Nezgodno zavarovanje pa seveda opominja tudi na stani previdnosti.

Starki in vzgojitelji že v začetku šole pomisli na potrebno brezplačno pri socialistnem zavodu, izplača DOZ prispevek za nego, in sicer dnevno po 25 dinarjev oziroma 80 dinarjev, od omejena dne dalje, ko je postal učenec ali dijak nesposoben za šolsko delo, toda največ za 100 dni. Pri vplačilu premije 100 din se gornji zneski podvoje.

Torej je kakršnakoli odškodnina iz zavarovanja šolske mladine v popolni neodvisnosti od morebitnih davčev socialnega zavoda in so učenci in dijaki socialno zavarovani ali nezavarovani štaveč v svojih pravihah popolnoma izenačeni in je zavarovanje zato za ene kot druge enako koristno in potrebno.

Razen gmotnega učinka ima to zavarovanje za našo mladino tudi vzgojni pomen, ker jo učijo spoznavati, da je gospodarska moč v skupnosti, kjer smo eden za

Revolucionarno valovanje na Dolenjskem pod vplivom Oktobrske revolucije

Dr. Karel Slane je 6. junija 1896 objavil v »Slovenskem narodnem obširnem dopisu« »Kam gremo?« Socialistični »Delavec« pa je v članku »Klerikalcem v epiminskem knjigo«, 10. junija 1896, med ostalimi zapisal: »Opozorjamo pa vas, klerikalna gospoda, ne slobodijate pesti kmečkih trpinov, ki dandanes še v nekaterih krajih gredo čez drn in strn za vami, da ti ljudje morda v prihodnje, ko spoznajo vaše črne namene, ne pokusijo svojih pesti na vaših glavah. Kakor sejoče, tako boš žell...«

Ilini shod, na katerem je bila kandidatura sodruga Kopača soglasno sprejeta. (»Delavec«, I. XII. 1900.) Vrtil se je menda v Bršljinu v gostilni Drenik, po domače Cejdelj. Socialisti so v Novem mestu dobili že 49 glasov, klerikalci 54 in liberalci 98 glasov. V sosednji občini Smihel — Stopiče pa je za socialno demokracijo glasoval en volivec.

Francšek Sare

meštu. V naslednjih letih pa je moč socialne demokracije v Novem mestu nekoliko padla, da pri državnozbornih volitvah l. 1907 niti ni nastopila.

Okrog leta 1907 je v novomeško tiskarno prišel socialist Alojz Eksler, ki je v tiskarni, v kateri je delalo takrat okrog 20 delavcev, pridobil nekaj pristajšev, med njimi tudi Franceta Pintarja (Podatki F. Pintarja). Med ostalo novomeško mladino pa je začel širiti socialistične ideje akademik Vladimir Svajger, ki je umrl že leta 1908, po njegovi smrti pa je njegovo delo nadaljeval njegov brat Jurist Stanko Svajger.

Pri deželnozbornih volitvah l. 1908 so novomeški socialisti zopet nastopili. Njihov kandidat je bil Fran Siferer, železniški skladiščni mojster v Novem mestu. Dobili pa so le 26 glasov.

Z intenzivnejšim delom med mladino se je socialistično gibanje vse bolj krepilo. L. 1911 je bila v gostilni pri Müllerju nad novomeškim kolodvorom ustanovljena podružnica Splošne delavske zveze »Vzajemnosti« (Podatki S. Svajgerja in F. Pintarja). Na seji osrednjega odbora »Vzajemnosti« v Ljubljani l.

II. 1912 so ugotovili, da ima novomeška podružnica sude tudi blizu 100 članov. V svojih socialističnih strokovnih organizacijah pa so bili organizirani dolenjski železničarji in novomeški tiskarji. (»Naši zapiski«, 1914, str. 114.)

Na državnozbornih volitvah l. 1911, je socialistični kandidat Ivan Milinar iz Ljubljane dobil

Mirnopeško presenečenje

V Sentjurju pri Mirni peči je l. 1896 agitiral za socializem neki kmet in tudi pridno dopisoval v »Delavca«, ki je 8. februarja 1897 objavil njegov prvi dopis. Dopis je cenzura v veliki meri zaplenila, da zijajo v njem precejšnje bele lise. Dopisnik je razkrinkal mirnopeškega župnika Valentina Berganta, na kakšen način je začel akcijo za zdavo nove cerkve. »Pretečeni teden, ko je bilo pri nas spravevanje za velikončne listke, bilo je pravzaprav spravevanje le za denar: nikdo ni dosti globoko segel v šep... Dne 17. pr. m. je gospod župnik raz lece obiral »Delavca« in tiste, ki »Delavca« čitajo. On je rekel, da je veliki greh »Delavca« brati... Toliko za danes, prihodnjič več. V imenu Mirnopečanov: G-c, kmet v St. Jurji.« (Ker nisem uspel ugotoviti dopisnika, prošim starejša Mirnopečane, da sporoče njegove podatke.)

Ta pionir socializma v mirnopeški občini je 16. julija 1897 objavil nov dopis, v katerem je duhovito odgovoril mirnopeškemu kaplanu Martinu Nemančiču, ker ga je z lece napadel in obročal. Podpisal se je »F. G., kmet«. Podobnih dopisov je še nekaj objavil v »Delavcu«.

Uspeh tega njegovega truda se je zlasti pokazal pri volitvah l. 1900, ko so socialisti in naprednjaki postavili skupno listo ter s 198 glasovi premagali klerikalce, za katere je glasovalo le 127 volivcev. Za zmaga je zaskrbela celo ljubljanskega škofa dr. Jegliča, ki je ves presenečen 15. decembra 1900 zapisal v svoj dnevnik:

»Socialdemokratstva je mnogo. Ne čudim se za Zagorje in okolico ali za Jesenice ali Idri-

jo in Ljubljano, kjer so rudokopi in tovarne, ali čudim se za nekatere druge, da je precejšnje socialdemokratskih glasov: Mirna peč 198... Novo mesto 49... Sedaj moramo našo organizacijo izpopolniti. O tem bomo razgovarjali na dekanjskem shodu...«

In potem je slovenski klerikalizem začel novo ofenzivo, s katero je utrdil svoj politični položaj in zavril začetni razmah socialne demokracije na Dolenjskem.

DOLENJSKE TOPLICE

V Dolenjskih toplicah se je poleti l. 1905 nekaj dni zdravil Josip Kopač, urednik in upravnik »Rdečega praporja«. Po svoji vrnitvi je 4. avgusta 1905 objavil v »Rdečem praporju« dopis iz Toplic na Dolenjskem, v katerem je kritiziral občinsko upravo in zlasti »bojevitega župnika«, ki se zaletava v vse napredno in tudi v bralno društvo, ustanovljeno tega leta. V številki 11. avgusta 1905 pa je »Rdeči prapor« poročal, da so duhovniki v Toplicah zaradi kratkega Kopačevega bivanja v Toplicah pridno nedelje že gmelili v cerkvi proti njemu, da bi ljudi odvrnili od socialistične okužbe.

KOSTANJEVICA

Prvi socialisti demokraciji v Kostanjevici so se imenovali »rudeča straža«. Sestavljala sta jo čevljar Jože Cvelbar, ki je v Kostanjevici in okolici širil »Delavca«, in študent Oražem, ki je na Dunaju študiral medicino ter po Cvelbarjevih podatkih začel objavljati l. 1896 v »Delavcu« odlične in številne dopise. V njih sta zlasti prijemala župnika Damjana Pavliča, ker so bila njegova dejanja v očistem nasprotju s krščanskimi nauki, ki jih je širil.

Josip Cvelbar je z več farani 27. aprila 1896 poslal na škofijski ordinariat vlogo proti župniku Pavliču. Ko je ordinariat Pavliča obvestil o pritožbah, je župnik 27. maja 1896 odgovoril, da je »Jože Cvelbar socialist skozi in skozi in raznaša in praporča »Rodoljuba« in Delavca« po celi far in zagovarja načela teh časnikov kakor edino prave in svete. Podpisani je bil primoran ga že svariti in opominjati in ker to ni pomagalo, bil sem primoran očitno iz prične farane svariti... Zalj Bog, da se taki ljudje ne dobivajo samo po mestih, ampak celo po gorskih vaseh...« Na pritožbo, da stalno poseda v gostilni, ljudi pa smerja s pijanci, se je takole zagovarjal:

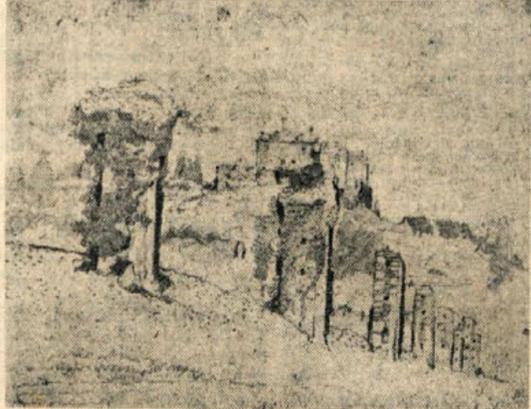
»Na daljino ovadbo, da sedim popoldan in zvečer v gostilni, pa odgovarjam prav kratko. Znano je, da Kostanjevica nima pitne vode, kakaj Krka, katere skoz Kostanjevico teče, je tako grda in ostudna, da, kdor jo le en dan v poletnem času ogleduje, je, je ne more piti, če bi bil še tako žejen, kakaj po vodi vidiš plavati mrtve mačke, prešiče, še celo krepkane konje, vrh tega pa še perejo od izvirka Krke naprej perilo, konje in poletji je

Krka živa samih ljudi, ki se v nji kopljejo...«

L. 1900 so socialisti dobili v Kostanjevici le 2 glasova, l. 1911 pa že 39.

METLIKA

V Metliki je socialna demokracija že zgodaj imela svoje prve somišljenike. Klerikalni »Slovenec« je 17. februarja 1897 v dopisu iz Metlike poročal: »Tudi pri nas smo že tako sreč-

Marjan Mušič: MOTIV S HMELJNIKA

ni, da prihajajo k nam socialno demokracije »cajtnje«. Nekateri Metličani so zelo navdušeni za socialno demokratični nauk...«

L. 1905 je v Metliko prišel mizarjski pomočnik Evgen Korenčič, ki je z domačinom Francem Prusom spomadi 1906 ustanovil socialistično Delavsko izobraževalno društvo »Danica«. Društvo je štelo 40 članov, konec l. 1907 pa se je razšlo, ko sta predsednik in tajnik odšla iz Metlike. (»Dolenjski list«, 27. IV. 1906.) Vendar je socialna demokracija obdržala v Metliki svoje pristaješe, saj je pri državnozbornih volitvah l. 1911 dobila tam 28 glasov.

MOKRONOG

Pionir socialistične ideje v Mokronogu je bil čevljar Franjo Strupek, rojen l. 1883 v Slepčaku. S trebuhom za kruhom je šel na Dunaj in dlje časa delal na železnici. Tam je postal socialni demokrat in se z naprednimi idejami vrnil domov. Umrl je l. 1922. (Podatki vdove Mielke Strupek in S. Majcna.)

Kaplan dr. Jože Jerše je 1. januarja 1897 zbral v Mokronogu rokodelske pomočnike in mojstre, da bi ustanovili klerikalno delavsko društvo. Načrt je s svojim nastopom preprečil socialist Franjo Strupek. »Ta podudarja, da ima društvo le namen, zmešati šreno pri državnozbornih volitvah, da bi zaslepljeni delavci in obrtniki oddali svoje glasove klerikalnemu kandidatu.« Zato je kaplan 24. januarja sklical nov sestanek, na katerem je kar začel vplivovati člane. Zopet je nastopil Strupek, »da je to društvo le pesek v oč delavskim stanovom, da jih hoče le odvrniti od pravega smotra in cilja... V št. 3 »Domoljuba« t. l. pa je g. kaplanček na »katoliški podlagi« napadel našega str. Strupeka...« (»Delavec«, 16. II. 1897.)

Na državnozbornih volitvah l. 1900 je socialna demokracija doživela velik triumf. Dobila je kar 75 glasov, klerikalci pa samo 41 in liberalci 83. Tudi v sosednjih kmečkih občinah je socialna demokracija tedaj došla več glasov: Trebešino 13, Sentrupert 2, Tržišče pri Mo-

kronogu 3 in Sentjanž 2, čeprav je bilo povsod veliko klerikalno nasilje nad volivci in potvorbe s tako imenovanimi razcepilnimi glasovi. Tako so samo v Mokronogu »zavrtili« 16 volivcev, ki so glasovali za Kopača, ker je bilo na lističih napisano »opravitelj« namesto »upravitelj« (»Delavec« — Rdeči prapor«, 21. XII. 1900.) Torej je takrat socialna demokracija v Mokronogu v resnici dobila celo 91 glasov in je bila najmočnejša stranka.

OSTALI KRAJI

Iz volilnih izidov je razvidno, da je socialna demokracija tudi drugod imela svoje pristaješe. V sodnem okraju Krško je pri volitvah l. 1911 dobila 20 glasov.

V sodnem okraju Velike Lame še je samo l. 1900 dobila 1 glas, in sicer v Dobrepolju. V sodnem okraju Cramelju je samo l. 1911 dobila 1 glas. V sodnem okraju Kočevje je socialno demokratska stranka l. 1900 zbrala 30 glasov, l. 1911 pa so se njeni glasovi dvignili na 226.

V sodnem okraju Slična je l. 1907 dobila 23 glasov, l. 1911 pa 10. Edino sodna okraja Zaučena-berk in Ribnica sta pri vseh volitvah ostala brez socialno demokratskih glasov. Največ socialističnih glasov pa so dali obronki dolenjski sodni okraj, ki so bili pod neposrednim vplivom industrijskih središč in trbovjskih revirjev in Ljubljana, kjer je bilo socialistično gibanje najbolj razvito.

V sodnem okraju Radeče je JSDS l. 1900 nabrala 12 glasov, l. 1907 že 150, l. 1911 pa 47. V sodnem okraju Litija je za JSDS l. 1900 glasovalo 821 volivcev, l. 1907 celo 1130, ker so se zaradi kandidature Ivana Cankarja liberalci odpovedali svoje kandidature, l. 1911 pa 813 volivcev.

V sodnem okraju Ljubljana, ki je obsegal tudi del Dolenjske, je socialno demokratska stranka l. 1900 dobila 233 glasov, l. 1907 že 991 (liberalci je 537) in l. 1911 celo 1353, zopet nekaj več kot liberalci in dobro četrtino klerikalnih glasov.

Takšno je bilo socialistično gibanje na Dolenjskem do prve svetovne vojne. Skoraj po vseh kmečkih predelih je pognalo vsaj prve klice, v nekaterih krajih, kjer je bilo nekaj delavstva, pa so se že formirala socialistična jedra.

Odmevi Oktobrske revolucije

Med prvo svetovno vojno l. 1914—1918 so dolenjski kmetje in delavci na raznih bojiščih krvavili za tuje imperialistične interese. Doma so njihove družine trpele lakoto in pomanjkanje. Župnišča in klerikalni župani so vneto podpirali nasilje avstrijske soldateske po ovadbah »erbofilov«, sodelovali so pri revizijah, agitirali za vojna posojila itd. — za mnoge katoliške črnolote monarhije. Ko pa je njena zmaga spomnila l. 1917 postala že dvomljiva, so klerikalni voditelji s tako imenovano Majniško deklaracijo želeli notranjo preureditev Avstro-Ogrske, po kateri naj bi ta ječa narodov postala država zadovoljnih narodov, da je ne bi mogli zavezniške države razkosati, če bi jo premagale.

Nezadovoljni ruski delavci in vojski so 12. marca 1917 zrušili carizem. Buržoaznodemokratska revolucija je 7. novembra prerasla v socialistično. Kongres sovjetov je 8. novembra sprejel deklaracijo ljudstvu in vladam vseh vojskajočih držav, v kateri jim je predlagal premirje in sklenitev miru, hkrati pa delavce pozival, naj pomagajo, da se stvar miru izvede od kraja in da se ljudske množice rešijo vsakršne sužnosti ter vsakršnega izkoriščanja. Hkrati je kongres sprejel odlok o zemlji, s katerim je odpravil zemljiško lastnino in vsa veleposvetstva izročil sovjetom kmečkih odposlancev.

Ideje oktobrske revolucije so se bliskovito razširile po svetu in vzbavile množice. Tudi pri nas na Slovenskem so delavci začeli s stavkami, prirejali demonstracije in mirovne shode. Gibanje za Majniško deklaracijo se je proti željam njenih iniciatorjev spremenilo v revolucionarno demokratično gibanje, ki je zahtevalo mir, samostojno jugoslovansko državo in republiko. Vrtljivi so se veliki vojaški upori. Dne 1. februarja 1918 so se uprli mornarji v Boki Kotorski, 12. in 13. maja je iz-

bruhnil upor v 17. polku v Jusdenburgu, 13. maja v Moravi, 23. maja v Radgoni, do upora pa je prišlo tudi drugod. Čeprav so bili ti upori zadušeni, niso bile zatrite revolucionarne ideje, ampak so se vse bolj širile.

V teh vojaških uporih so sodelovali tudi mnogi Dolenjci. Precej Dolenjcev, ki so bili v ruskem ujetništvu, pa je doživelo boljšeje revolucijo in v njej celo sodelovalo. Ti ljudje so ob razpadu Avstrije med nezadovoljno ljudstvo prinesli revolucionarne ideje, katerih so se dolenjski kmetje in delavci na veliko oklepali in se po njih ravnavli.

Jugoslovanska socialnodemokratska stranka je revolucionarne množice pustila na cedilu in podprla meščanske stranke pri utrjevanju buržoazne oblasti. JSDS namreč ni bila revolucionarna stranka, ker je bila okuzena z reformizmom avstromarksizma. Njen prvak Josip Kopač je na proslavi narodne osvoboditve 29. oktobra 1918 množico na Kongresnem trgu v Ljubljani pozival: »Nastopajmo mirno in dostojno, ne povzročajmo nikakih rabuk.« (»Slovenec«, 30. X. 1918.)

Predstavniki JSDS so z zastopniki klerikalne in liberalne stranke nato prijateljsko sodelovali v narodni vladi. Z njimi so 10. maja 1919 sklenili medstrankarski sporazum, »naj prenehajo strankarski boji v časopisju, na shodih in v zasebnem življenju.« (»Slovenec«, 11. V. 1919.)

To sodelovanje z buržoazijo je v JSDS okrepilo revolucionarno opozicijo, ki pa je še nekaj časa sklepala kompromise z desničarskim vodstvom. Sele 2. marca 1920 je ljubljanska organizacija JSDS izstopila iz JSDS in se proglasila za sestaven del nove Delavske socialistične stranke za Slovenijo.

Te dni proslavljamo 40. obletnico Oktobrske revolucije, ki pomeni prelomnico v zgodovini človeštva. Njen odmev je bil silovit po vsem svetu, saj smo ga čutili tudi v naših krajih. — Na sliki: Vladimir Iljič Lenin in N. K. Krupskaja v krogu kmetov v vasi Gorki leta 1921

Novo mesto, prijazno mesto, ki se je zagodilo v polotok, ki ga obdaja globoka in skrivnostno zelena Krka, je kulturno središče Dolenjske in ni redko zapisano na straneh slovenske literarne zgodovine. V tem mestu, položnem v lepo kotlino med Gorjanci, Rogom in vinorodnim gričevjem na severni strani, so se v daljni preteklosti mudili možje, ki so pomagali oblikovati slovensko književnost in slovenski knjižni jezik — spominimo se Matije Kastecla in pridigarjev Rogerja, Svetokriškega in Hipolita — pa tudi ljudje, ki so si v poznejših časih pridobili delež v slovenski umetniški sedmi — Valentin Vodnik, Simon Jenko, Dragotin Kette, Pavel Golia, Miran Jarc, Jože Coelbar, Milan Pugalj, Slavko Grum, Anton Podbevšek. Danes Novo mesto odkriva spominsko ploščo popotniku iz tuje dežele pokojnemu prof. Ivanu Koštialu, ki ga je usoda dvakrat pripeljala na bregove Krke in ga semkaj priklenila s službo in družinskimi vezmi za zadnja tri desetletja njegovega življenja in mu tukaj dala tudi poslednje domovanje. S spominsko ploščo hočemo Novomeščani počastiti njegov spomin ob osemdesetletnici njegovega rojstva in dati priznanje njegovemu

delu. Za njegovega življenja so ga poznali kot svojevrstnega originalna predvsem po njegovem delu na gimnaziji in so v veliki večini le malo vedeli, da prebiva med njimi učenci, ki ima ob vsakdanjem krušnem delu in vsakdanjih skrbeh še druge, višje cilje, ki mu branjajo, da bi se sredi kmečkotrgovskega pridobitnega prebitstva dolenjske prestonice predal fejskemu uživanju življenja. Le zelo malo jih je bilo, ki bi stili življenjsko tragiko moža, ki mu je usoda podelila darove in voljo, da bi postal občan velikega znanstvenega sveta, pa so ga tedanje ozke razmere, težave družinskega življenja in lastnega značaja vklebile v spono malega življenja malega podeželskega mesta, ki se ga, kakor bi sodil, vsa leta, ki jih je preživel tukaj pod Gorjanci, z neko svojevrstno skepsno in nezaupljivo nikdar ni mogel popolnoma privaditi in mu je ostal nekako tuj.

Prof. Koštial je nadaljeval tradicijo tistih profesorjev slavistov na novomeški gimnaziji, za katere se znanstveno delo ne ustavi z diplomom na univerzi, ampak skušajo v skromnem okolju podeželskega mesta in odrezani od znanstvenih središč in velikih knjižnic nadaljevati na univerzi započeto delo. Med njegovimi predniki je nedvomno najznamenitejši p. Stanislav Skrabec, slavist, čigar ime je znano v znanstvenem svetu daleč izven

Dr. France Tomšič:

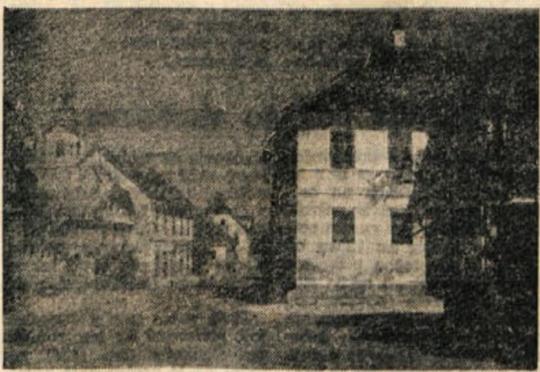
V spomin prof. Ivanu Koštialu

slovenskih meja; na novomeški gimnaziji je učil v letih 1868—70 in je ravno v letnem poročilu novomeške gimnazije objavil svojo najpomembnejšo razpravo O glasu in naglasi našega knjižnega jezika v izreki in pisavi (1879). V Skrabčevem času je bil na tej gimnaziji znan slavist njegov redovni tovariš p. Ladislav Hrovat, le da je on učil tukaj neprimerno več časa, celih 31 let. O njem pravi prof. Grafenauer, da je bil v svojem času poleg Skrabca med svojimi znanstvenimi tovariši najbolj priznani slovenskega jezika. Navedimo še dva jezikoznava, ki sta prebila na novomeški gimnaziji drug za drugim vsak po osem let: Rajko Perušek (1882—90) in Luka Pintar (1890—96). Koštial tu vrsto neposredno nadaljuje, saj je prišel v Novo mesto kot suplent začelnik eno leto po Pintarjevem odhodu in ostal tukaj en semester.

Prof. Koštial je po očetu Čeh, rojen pa je bil 27. julija 1877 v Gradcu in je tudi vse šole od ljudske šole pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do 1909 na moškem učiteljsku v Kopru, od jeseni tega leta pa do diplome št. izzamenem prva dva semestra, ki ju je poslušal na Dunaju, opravil v Gradcu. V Novem mestu je služil samo v zlimskem semestru 1899—1900, bil 1900—1902 suplent na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, opravil med tem usposobilnostni izpit v juniju 1900 iz slovenske in klasične filologije, služil nato do

Bogat pridelek na šentjernejskem polju

Letos spomlad je huda slana osolila krompirjeve nasade, v poslednji je pritrnila suša, nato pa je še toba naredila občutno škodo. Kljub temu je letošnji

Pozdrav iz Sentjerneja...

pridelek krompirja zelo bogat. Najboljši dokaz za to je udeležba kmetovalcev na republiškem tekmovanju s krompirjem, pri katerem so dosegli res lepe rezultate.

V prvi skupini, za katero je bila predpisana norma 30.000 kg na hektar, je 25 naših udeležencev tekmovalca doseglo povprečni hektarski donos 32.796 kg. Najbolj so se izkazali Vrtačič Janez s Pristavice, ki je pridelal 47.464 kg krompirja na hektar, Pavlič Jože z Vratnega, 46.320 kg, Vide Jože iz Sentjerneja 44.464 kg, Vide Franc iz Zvebovega 43.421 kg, in Judež Karel iz Praproč, 40.451 kg.

V drugi skupini, za katero je bila predpisana norma 25.000 kg na hektar, je 35 udeležencev doseglo povprečni hektarski donos 29.329 kg. Najboljši pridelek so imeli Durjava Peter iz Sentjerneja, 42.780 kg, Radkovič Vinko iz Dol. Brezovce, 38.826 kg, Gradčiča, 37.929 kg, Krhin Franc iz Dol. Gradčiča, 37.593 kg, in

Strojin Jože iz Mihovnice. Dobri inumni kmetovalci zaslužijo vse priznanje, najboljši pa bodo prejeli nagrade. Nekdaj je prevladovalo mnenje, da na peščenih njivah suša uniči vse pridelek krompirja. To mnenje se sedaj naši kmetovalci ovrgli; za krompir so svoje pečene njive dobro pognojili s hlevskim gnojem, dodali še dvakrat toliko umetnega gnojila in tako kljub suši dosegli odlične prideleke. Tako je na primer Franc Martič iz Smalčje vasi na 20 arih površine pridelal 5.863 kg krom-

pirja in s tem presegel predpisano normo, saj je dosegel hektarski donos 29.417 kg.

Kmetijska zadruga v Sentjerneju odkupuje krompir. Zai bo letos zaradi bogatega pridelka težko spraviti krompir v prodajo in so tudi cene nizke. Precej krompirja bo toraj ostalo doma. Ker je tudi pridelek korenja, pese in kolerabe zelo obilen, bodo kmetovalci imeli mnogo dobre krme za živino, predvsem za prašiče, ki so našemu kmetu med glavnimi viri dohodkov.

Pozabljeni grobovi

Vas Rosalnice pri Metliki ima veliko pokopališče. Ko pridem tja, se mi korak kar sam usmeri v tisti del pokopališča, kjer počivajo v treh velikih skupnih in šestih posameznih grobovih padli partizani. Največ je med njimi borci Belokranjskega odreda.

Bratili so nas, se borili do zadnje kaplje krvi, izmučeni, krvavi in prestreljeni so legali v grobove ob zidu pri Treh farah. V zadnji pozdrav tem

mladim ljudem so bile izstreljene salve in dane naše obljube, da jih nikoli ne pozabimo.

Leto beže in tiste mladine, ki je prva leta po vojni skrbela za grobove, ni več. Odsli je za kruhom v druge kraje. Grobovi so zapušteni, brez vsakega napisu, preraščeni s travo. Kolikokrat se zopet, da pride mati obiskat otrokov grob. Lahko si mislimo, kako ji je pri srcu, ko vidi zapuščen grob svojega sina, ki je dal življenje za našo us.

Krajevna organizacija Zveze borcev ima baje namen, da uredi grobove padlih borcev, pravijo pa, da nimajo za to denarja. Morda bi se pa le kaj našlo toliko sredstev in dobre volje, da bi bili tudi ti grobovi urejeni tako kot zaslužijo in da obljuba, da padlih borcev ne bomo nikoli pozabili, ne bi bila samo obljuba... R. S.

Sinu, fantu ali nečaku, ki je v vrstah JLA, pomeni Dolenjski list najlepši pozdrav vsakega tedna! — Naročite mu ga še danes!

KZ v Dolenjskih Toplicah se zanima za svoje CLANE - VOZNIKE

Prevoznostni lesa iz roških gozdov je že dolgo vrsto let med poglavitnimi viri dohodkov večine kmetičkih gospodarstev ob vznožju Roga. V zadnjem času pa so kamioni odvažali les na železniško postajo Straža-Toplice in so bili vozniki domačini prikrajsjani za zaslužek. Zaslužili so še za vlačanjem hlovdov iz gozdov do ceste, od koder so jih potem s kamioni prepeljali dalje.

Da bi vozniki ne zgubili za- sluzka pri prevozu lesa, jim

Lindič Jože z Drame, 37.513 kg. Nad 34.000 kg so dosegli še Vene Matija iz Zvebovega, Lužar Franc iz Dol. Stare vasi, Potočar Jože iz Gor. Stare vasi, Zagorc Jože iz Gor. Stare vasi, Frančič Ivan iz Dol. Stare vasi, Kovačič Franc z Drame in

je KZ navzovala, naj si namesto navadnih koles oskrbe gumijasta kolesa, ki ne razru- jejo tako ceste in je prevoz z njimi mnogo lažji. Zadruga jim tudi preskrbi gumijasta kolesa proti odplačilu na ob- ročke. Sedaj je že videti več voznikov, ki prevažajo les z novimi kolesi in so zadovoljni zaradi lažjega prevoza, pri katerem tudi konji manj trpijo. Seveda se še vsi vozniki ne morejo sprijazniti s to novo- tarjjo.

D. G.

Se napisi manjajo

Lokal novomeške pošte je sedaj okusno in moderno urejen. Manjajo pa še napisi pri posameznih okencih, da bi stranke takoj vedele, kje plačujejo in kje prejmejo denar, kje lahko oddajo pismo in kje ga dobe, kje oddajo brzojavko in podobno. Če je lokal že lep in pri- jazen, da smo še te napise, saj bo s tem zelo ustrezno. Prav bi bilo, da bi imeli v lokalu tudi predal za odlaganje fran- kiranih pisem.

Partizanskega strica Janka ni več

Veliko ljudi iz Črnomlja in okolice je s predstavniki množnih organizacij 24. oktobra spremile na zadnji poti na pokopališče v Vojni vasi pri Črnomlju, daleč okoli znanega partizanskega strica Janka Cimermana iz Črnomlja.

Stric Janko, kot so na spleš-

no klicali partizani in aktivisti pokolnega Cimermana, je bil mož kremenitega značaja, poštenjak od nog do glave in doleden borec za demokratične pravice. Kot neizprosen antifašist je že leta 1942 odšel s celo družino v partizane, čeprav je star nad 70 let. Fusil je dom in udobje in se podal v gos- dovo, v aktivno borbo proti fašizmu. Do italijanske kapitulacije je bil v gozdovih, na kar se je vrnil v osvobojeni Črnomelj. Bil je izvoljen za odposlanca v Koveški zbor, prav tako je bil aprila 1944 izvoljen za prvega predsednika narodnoosvobodilnega odbora Črnomelj. Na tem odgovornem mestu je bil v najtežjih dneh, ko je bil Črnomelj središte osvobodjenega ozemlja, kjer so se nahajale številne partizanske ustanove in kamor se prihajale dnevno razne partizanske enote, begunci, ranjenici in drugi. Za vse te je bilo treba skrbeti, za njihova preno-

čišča, prostore in prebrano. Po- kojni Janko Cimerman je opravljal nalogo z obilno mero dobre volje in skrajno požrtvovalnosti. Hudo ga je prizadela izguba sina in najmlajše hčerke, vendar ni nikoli klonil. Dočakal je blizu 86 let.

Vsi, ki smo poznali dragega strica Janka, ga bomo ohranili v lepem spominu!

Smrtina nesreča na dirkah

V nedeljo dopoldne se je pripetila na hitrostnih motornih dirkah v Novem mestu obilovana vredna nesreča, pri kateri je izgubil življenje 29-letni motorist Franja Zago. Zago je bil pomožnik obratovke podjetja KREMEN. Na ovinku ceste herojev je pri gostilni Kolbr zaradi prevleke naglice, v kateri ni mogel več obvladati motorja, zavil s ceste na pločnik in pri tem zadel s ramom v glavo v drog električne ceste razsvetljave. Ponesrečenca so nagne prepeljali v bolnišnico, vendar je zaradi prehudih poškodb takoj umrl.

NOGOMET

ELAN NA PRVEM MESTU! ELAN : PAPIRNICAR (Večve) 2:1 (0:0)

Vedeli smo, da bo tekma s Papiničarjem precej važna za plašmanje. Vsi so se pripravili na tekmo, ki bo prinesla veliko zabavo. Tekma je bila izredno zanimiva, saj je bila izredno tesna. Papiničarji so bili bolj aktivni, Elan pa je bil bolj opremljen. Tekma je bila izredno tesna, saj je bila izredno tesna. Papiničarji so bili bolj aktivni, Elan pa je bil bolj opremljen. Tekma je bila izredno tesna, saj je bila izredno tesna. Papiničarji so bili bolj aktivni, Elan pa je bil bolj opremljen.

Vso skrb šolski in izven-šolski telesni vzgojil

Zato potrebujemo, kot sta na posvetu zlasti poudarila tov. Niko Belopavlovič in tov. Čizmek, vsestransko in široko sodelovanje vseh organizacij. Vsako zapiranje vseh dejavnosti, ki so namenjene telesni vzgoji, seveda ne prinese nobene koristi. Zato potrebujemo, kot sta na posvetu zlasti poudarila tov. Niko Belopavlovič in tov. Čizmek, vsestransko in široko sodelovanje vseh organizacij. Vsako zapiranje vseh dejavnosti, ki so namenjene telesni vzgoji, seveda ne prinese nobene koristi.

Na četverboju za prvenstvo Slovenije so odbojkarice novomeške Partizana prišle šele na tretje mesto. Od leve proti desni stojijo: Novšak, Penco, Knaflič, trener Pučko, Ostanek, Robar in Koglovčič, spredaj: Finkova, Vogričeva in Lindičeva.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Ledenski koledar

Sreda, 30. oktobra — Sonja. Četrtek, 31. oktobra — Boltenk. Petek, 1. nov. — Dan mrtvih. Sobota, 2. novembra — Dušanika. Nedelja, 3. novembra — Biva. Ponedeljek, 4. novembra — Dražo. Torek, 5. novembra — Zahar. SONE: 1. novembra vzhaja sonce ob 6.43 in zahaja ob 18.48. Dan je dolg 12 ur 67 minut. LUNA: 30. oktobra ob 11.49 prvi krajec.

KINO

»KRKA« — NOVO MESTO: ob 20. do 31. 10. slovenski film »DOLINA MIRU«. Od 3. do 4. 11. italijanski barvni film »MOŽAK ZA VSE«. »JADRAN« — KOČEVJE: 30. in 31. 10. italijanski barvni film »TEODORA«. Od 1. do 3. 11. angleški barvni film »VLAK NA ŽELEZNIŠČU«. ČRNOMELJ: 29. in 30. 10. nemški film »DOKLER SI Z MENOJ«. 1. in 3. 11. franc. film »STOP-NICE ZA SLUŽINČAD«. METLIKA: 30. 10. italijanski film »ZVESTI SENECA«. 2. in 3. 11. ameriški film »POLETNO GOSTOVANJE«. KOSTANJEVICA: 3. 11. ameriški film »BOJŠČICE«. STRAŽA: 31. 10. in 1. 11. indijski film »DVA JUTRA ZEMLE«. 2. in 3. 11. ameriški barvni film »CLOVEK IZ ALAMA«. ŽUŽEMBERK: 3. 11. angleški film »MR. HOBSON V ŠKIPPIH«. POTUJOČI KINO NOVO MESTO: predvaja ameriški film »ZIG PRETEKLOSTI«. V soboto 2. 11. ob 19. uri v Stiški, v nedeljo 3. 11. ob 15. uri v Sentovrencu, ob 13. uri v Mirni peči.

GLEDALIŠČE

V NOVEM MESTU NEDELJA, 3. novembra, ob 20: — Goodrich-Hackett »Dnevnik Ane Frankove«. Gostovanje celjskega ljudskega gledališča. SREDA, 6. novembra, ob 20: B. Brecht »PUSKE GOSPE CARAR«. Za proslavo obletnice Oktobrske revolucije in občinskega praznika. ČETRTEK, 7. novembra, ob 20: — O'Neill: »Ana Christie«. Gostovanje v Metliki. SOBOTA, 9. novembra, ob 18: — O'Neill: »Ana Christie«. Predstava v okviru društva učiteljev in profesorjev. Vstopnice so se na razpolago.

OBVESTILA

POD ZELO UGODNIMI pogoji nudimo v rezo prašiče nemške poštahtne pasme, Kmetijska zadruga Žužemberk.

Razglas o cepitju psov

Vsi, ki imajo nad 4 meseca stare pse, naj se 7. novembra 1941 zglasijo med 7. in 11. uro dopoldne pri veterinarju občinskega ljudskega odbora Novo mesto (prilike desno), da vpiše pse v pasji kataster. Lastnik mora vedeti o pas vse potrebne podatke (starost, velikost, ime itd.).

Opozarjamo lastnike psov, da zanesljivo pridejo, ker bo kmalu cepitje in dehelmintizacija psov. Pas, ki ne bo vpisan v pasji kataster, bo konjaci odzvel in pokončal. Ta poziv velja za Novo mesto, Brailin, Cegelnico, Malo Bučno vas, Žalovo vas, Rašovo, Irto vas, Brod, Smihel, pr. Novem mesto, Repečo vas in Gotno vas. Občinski ljudski odbor Novo mesto

MALOGLASI

PROJAM DVE LIMONI (drevesni), Ivan Zic, Cesta herojev 12, Novo mesto.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO V času od 15. do 28. oktobra je bilo rojenih 14 dečkov in 13 deklic.

Poročili so se Sakala Alojz, delavca z Doiša in Barbo Ana, delavke s Trlike gore. Sali Alojzi, avtomehanik iz Vavte vasi in Jerele Antonija, gospodinj- ska pomočnica iz Straže. Čučnik Marijo, delavca v Orehovicah in Pavlin Marijo, delavka iz Ljubljane. Mainarič Alojza, soboljkar in Kocjan Rozalija, uslužbenka, oboje iz Birčne vasi.

Umrli sta: Zago Jožefa, učitelj- karica, 83 let, iz Podgrada. Stanila Ana, učiteljica, 78 let, iz Dol. Težke vode.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Na Habanih Bogomir, sina delovodje iz Novoga mesta, so padla železna vrata in mu pokodovala levo nogo. Grmu Karlu, rudarju iz Kočevja, je padel premož na levo nogo. Gregorje Anulija z Vrha pri Ljubnem, Marijo iz Čedincev iz Novoga mesta, in vrtar Bartolj Martin, delavec iz Vel. Cerovca, si je pri delu pokodoval desno nogo. Lavrič Majda, hči posestnice s Sel, si je z vrela voda opekla desno nogo. Trojanc Anulija, avtomehanik iz Čudnega sela — dekle, Zupančič Angela iz Klinje vasi — de-

„Tek 29. oktobra“

cilj Vesel iz Kočevja s časov 3:57. Takoj za njim sta bila dva Novomešana: Tratar 3:58 in Kocelj 4:00. Za njimi so bili Brunec (Ljubljana), Smrke (Žužemberk), Vidali (Ljubljana) ter Kocjančič (Kočevje).

Po končanem tekmovanju so najboljši prejeli lepe pohode

Rokomet je razgibal Črnomelj

V SEMIH DNEH — TRI TEKME — PET TOČE

Se ni pomehalo gorjenje o uspehu igralcev Črnomeljskega Partizana, ki so ga dosegli v malem rokometu proti Papiničarju iz Ljubljane. Papiničarji so z rezultatom 2:1 (Ljubljana) ter Kocjančič (Kočevje).

ODRED (Ljubljana) : PARTIZAN (Črnomelj) 1:7

Za to tekmo so se Črnomelj- čanke dobro pripravile, zato je zmaga proti Odredu z rezultatom 7:1 povsem zaslužena.

SVOBODA II (Lj.) : PARTIZAN (Črnomelj) 2:2

Za to tekmo je vladalo veliko zanimanje. Vsi so se pripravili, kdo bo zavezal na lestev drugo mesto. Igralke Partizana so dosegle odlične rezultate v Ljubljani in osvojile 1 točko. S tem rezultatom so se preselile s tretjega mesta na drugo. Igralke v Črnomlju s Slovancem iz Ljubljane, Tekma bo ob 15.30 uri.

MLADOSTI (Kranj) : PARTIZAN (Črnomelj) — moški 15:19

V prvenstveni tekmi v malem rokometu je Partizan iz Črnomlja v Kranju popolnoma zadržano premagal domačo ekipo z 15:19. Ekipa Mladosti se je zelo trudila, da bi dosegla vsaj neodoljen rezultat, toda igralce Črnomeljskega Partizana so v prvenstveni tekmi igrali zanesljivo in dosegli zmago. S to zmago so igralci Črnomeljskega Partizana spet favoriti za napovedano drugo mesto v ligi. V Črnomlju bodo igrali v nedeljo s Krimom ob 14.30, nato s Svobodo in Slovancem. Prilike bodo, da bodo vse tekme odigrali v svojo korist. Najboljša igralca v Kranju sta bila Viado Cop in Cvetko Stavošek.

Po treh naporih tekma so Črnomeljčanke dosegle pet točk: dva v Črnomlju in v dveh tekmah v Ljubljani eno zmago in en neodoljen rezultat. Uspeh je zelo zadovoljiv. Prilidno nedeljo bo v Črnomlju derby s Svobodo iz Ljubljane za prvaka v jesenski delu. M. K.

ŠAH

DVA BRZOTURNIRJA, SIMULTANKA VELEMOJSTRA MATANOVICA IN SE KAJ...

Na brzoturnirju sahovskem prvenstvu Novoga mesta za mesec oktober je med 13 udeležencev (Kobler je tekmoval izven konkurence) zmagal Ivan Galoš, sledili so mu Bartoli, Bojanič, Medic, Picek, Fink itd. Na dvokrožnem brzoturnirju četortice drugokategorijevcev je bil najboljši Jože Prime z 8 točkami pred ing. Kolbrjem in Bar- koljem in pol. Avsevom s 6. d. Oba brzoturnirja sta bila prirejena v okviru priprav za brzoturnirno prvenstvo slovenskih mestnih reprezentanc, ki bo 24. novembra v Celju.

Po obvestilu 'Sahovske zveze Slovenije bo v prvi polovici no- vembra prišel v Slovenijo znan

IZSEM SAMOSTOJNO gospodinj- sko pomočnico, Plača 4000 din.

Naslov v upravi lista (349-57). NASLA SEM V ČETRTEK 24. X. na mostu na Loki novo žensko joplico. Lastnik dobi naslov naj- ditelja v upravi Dolenjskega lista.

ZAMENJAM DVOBOJNO STANO- VANJE V NOVEM mestu za stano- vanje v Ljubljani. Naslov v upravi lista (349-57).

PROJAM GRADBE PARCELE na Grmu in stanovanjsko hišo. Naslov v upravi lista (349-57).

VSEM DOBAVITELJEM IN OD- JEMALCEM sporočam, da pre- delujemo proso v kako in jed- man v skrajni meri (germeti- hitro in solidno. Kovčič, mlina, Novo mesto.

PROJAM ZASLJIVO ZEMLJI- SCE, lepa lega, v Smihelu in v bližini kandiške postaje. Naslov v upravi lista (349-57).

ZA ENODRUŽINSKO STANOVA- NJE v Novem mestu dam v naj- em enodružinsko hišo z lepimi vrtni, zemljo in ustaljeni pri- kljuniti pri cesti in železniški postaji 6 km od Novoga mesta. Povzbe na Loki 1 v Novem mestu.

MLAJSEGA MOSKEGA h konjem sprejemam v službo. More Emil, Smartnška 21, Ljubljana.

klico, Kastelic Marija iz Malega Cerovca, dekle, Bratislavo Jo- za iz Gor. Brezovce — dečka, Stankovič Katarina iz Drašev- ca — dekle, Kocjan Marija s Tu- ševga dola — dekle, Pugalj Marija iz Kočevja — dekle, Ra- puč Pepca iz Čedincev — dekle, Savrič Milka iz Novoga mesta — dečka, Muc Marija iz Lakovnice — dekle, Tori Marija iz Malega Cirnika — dečka, Pečnik Angela iz Kamenice — dečka, Brajdič Marija iz Prečine — dečka, Lun- der Franjška z Vrha — dekle, Hočevar Jožeta iz Grmovci — dekle.

Pretekli teden so se ponesrečili

in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Na Habanih Bogomir, sina delovodje iz Novoga mesta, so padla železna vrata in mu pokodovala levo nogo. Grmu Karlu, rudarju iz Kočevja, je padel premož na levo nogo. Gregorje Anulija z Vrha pri Ljubnem, Marijo iz Čedincev iz Novoga mesta, in vrtar Bartolj Martin, delavec iz Vel. Cerovca, si je pri delu pokodoval desno nogo. Lavrič Majda, hči posestnice s Sel, si je z vrela voda opekla desno nogo. Trojanc Anulija, avtomehanik iz Čudnega sela — dekle, Zupančič Angela iz Klinje vasi — de-

Naš cilj: širina in množičnost

z načelom vsestranosti v vseh pa nogah telesne vzgoje

Poročilo in razgovor o posvetu vodilnih funkcionar-jev Partizana v Kranjski gori, ki ga je pripravil ožji upravni odbor okraj. zveze Partizan Novo mesto s sred- 9. oktobra, sta bila po uspešni izmenjavi mnenj name- njena predvsem odgovori, kaj je v naši telesni vzgoji napredno in kaj zastarelo. O posvetu v Kranjski gori je poročal predsednik okr. zveze Partizan tov. Boris Čizmek-Bor, v razpravi pa so sodelovali tovariši Milan Smerdu, Niko Belopavlovič, Nace Bukovec, Nuša Smerdu, Jože Glonar in drugi.

Po znanem posvetu v Kranjski gori je bilo v naši javnosti, tisku in radiu, zlasti pa v krogih Partizana precej razpravljanje o vse- binah, oblikah, namenu in ciljih dela v Partizanu. Vse povedano in napisano sicer ni bilo pozitivno, vendar bo Partizan iz celotne javne diskusije povzel vse, kar je dobrega, neglede na to, kdo je to napisal in povedal. Predica obliži in političnih forumov Partizana se v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi zaživela v Partizanovem udeleževanju splošne oblike pri- telesni vzgoji mladine. »Čista tel- lovadna linija v tem delu je ovirala večji razmah organizaci- je, ki konkretno našemu tekmo- vzgojo med republiko zvezo Partizana in v svojem togem cen- tralizmu nikakor ni mogla otresti zastarelih in preživelih metod v telesnovzgojnem delu. Najbolj status organizacije ni dopuščal, da bi

Gustav Guzej:

V srcu Sibirije „Moi očka je čudovit!“

Potovanje po Sovjetski zvezi — Zapiski iz novinarske beležnice

Za motorji so se zasvetili dolga ognjena žubrija in letalo se je z divjim hrúščem pognojalo po betonski stezi. Več kilometrov je davelo po tleh. Tresljaji se prenehali, pod sabo smo zagledali najprej posamezne svetilke, potem pa gosto rumsko-često meštinah luči, ki so se nam vsako sekundo odmikale. Le nekaj bežnih minut in Moskva je ostajala vse globlje pod nami. Njene luči so se oddaljevale vsa bolj, dokler niso zasijale kot najbolj oddaljene zvezde in potem — ugasnile.

Po višinsomer smo lahko razbrali, da smo bili za vsako minuto več sto metrov višje, doleker se ni višinsomer ustavil na 9.800 metrov. Reaktivna letala navadno letajo v tej višini. Zrak je tu redkaj in zračni upor je mnogo manjši.

Ob deseti uri zvečer smo odleteli iz Moskve. Reaktivno letalo TU-104 (tako ga imenujejo po konstruktorju Tupoljevu) je sprejelo v svoj trup razen posadke še 64 potnikov. Nekaj jih je bilo namenjenih v Omsk, nekaj do končne postaje, do kitajske prestolnice Pekinga, največ pa nas je potovalo do druge postaje, do srca Sibirije — Irkutsk.

JUTRO OB ENIH PONOCI

Brž ko je letalo doseglo maksimalno višino, se je njegov let umiril, pedlenski trug reaktivnih motorjev je utihnil in slišati je bilo le šikanje zraka, velika zračna ladja pa je plula tako mirno, da bi lahko človek pisal nemoteno kot doma na pisalni mizi. V letalu je bilo prijetno toplo, čeprav je zunaj kazal termometer okoli 40 stopinj pod ničlo. Različne naprave skrbe, da je v notranjosti vedno enakomeren zračni pritisk, da je enakomerna temperatura.

Skoraj nismo vedeli, kdaj se je začelo letalo spet spuščati. Nekaj po dvajsetih uri ponoči smo pristali v Omsku, v prvem mestu okraj Urals. Okoli 1.600 km dolgo pot smo premerili v dveh urah; letalo je letelo z brzino od 800 do 1000 km na uro.

Kadar govorimo o Sovjetski zvezi, nam je najbolj živo pred očmi evropski del, toda za Uralom se prevzajajo razsežnost te dežele šele priče. Tukaj razdalja nekaj sto kilometrov nič ne pomeni. Na oddaljenost od Moskve so nas opozorile le naše ure. V Omsku je bila že ena ponoči, naše ure pa so še vedno kazale dvajset. Na tej prvi etapi svoje poti smo za eno uro že prehiteli noč in bili bližje jutru.

Satelit in občinska politika

V mestu Houston (Texas) je občinski svetovalec Welch nastopil s predlogom, naj se sovjetskem umetnemu satelitu prepove, da bi letel nad področjem občine Houston. Predlog so kajpak, kot vse predloge, dali na glasovanje. Zanj je glasoval samo Welch.

očno pa ni bil nič kaj zanimiv; po vsem nebu sence, visoko nad nami pa tako svetle zvezde, kot jih ni z zemlje nikoli videti.

Niti ura ni minila, kar smo se dvignili v Omsku, ko se je pojavila na vzhodu najprej kosa zračna, potem pa vse bolj jasno vijoličasta, nato rdeča, oranžna in rumena svetilna črta in se bolj in bolj razlivala proti nam.

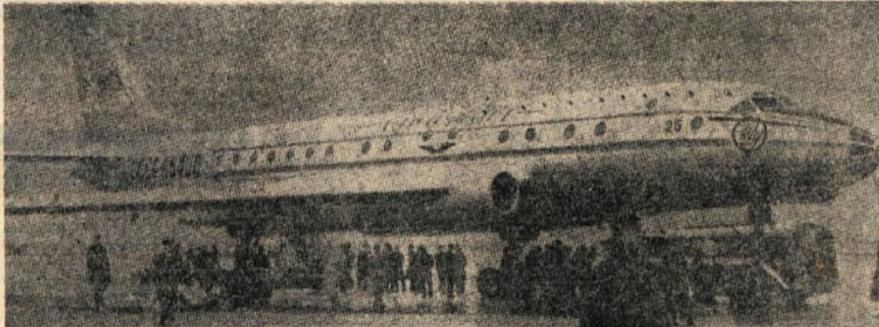
Nekaj potnikov se je rado vedno zadrževalo okoli okna. »Tajga goril!« je rekel eden. »Tajga? Ne! Pač pa nebo gori,« se je vmešal v pogovor sopotnik, ki je najbrž že večkrat premeril to pot.

no pokrajino. Potem pa so se začeli obklati trgati. Skozni meglino mrežo smo opazili drobne nitke in drobna lisa. Tak je bil pogled na zemljo z visline desetih kilometrov. To raznobarvne lise so se zdaj za zdaj prelile v enakomerno belino — tiste mašičke dneve je namreč mnogokje v Sibiriji še ležal sneg.

Okoli pete ure zjutraj (po moskovskem času) smo opazili pod sabo zelenkasto ravnino — Bajkalsko jezero. Močnejši tresljaji so nas opozorili, da smo se spustili med gostejše zračne plasti. Drobne pike so se začele spreminjati v kocke in skatle, vse bolj se nam je

MESTO OB ANGARI

Le redki so ljudje, ki niso čitali Jules Vernovega romana »Carsi sel«. Ali se spominjate, kako je Mihael Strogov potoval iz Moskve v Irkutsk? Dolge tedne se je peš in s konj-sko vprego, mimo sovražnih zasled ter skozi ujetništvo prebijal do svojega cilja. In reka Angara, ki obdaja mesto, pozimi v debel led videnjena, poleti razdivjano se peneca pošilja prav tako kot nekoč vođe Bajkalskega jezera proti severu — reki Leni v naročje. Tako kot v času, ki ga opisuje Jules Verne, je tudi zdaj videti Irkutsk s pogorja, ki se

Svetloba se je bolj in bolj razlivala po vzhodnem delu neba in svetleje kot je postajalo, bolj smo spoznavali, da v resnici nikjer ne gori tajga, pač pa se nam dani. Naše ure so kazale okoli pol dveh, ko je na vzhodu, globoko pod nami, vstajalo sonce, čeprav je bilo za nami tako temno, kot da je na zahodni polovici neba še vedno noč. Oblaki so se okopali v rdečkasti zarji in po vsem nebesnem svodu so bile različne vse barve od temno sive do svetlo rumene, kot da si noč in dan podajata roke.

Ko so naše ure kazale dve, je bil že visok dan. Nekaj časa so nas spremljali beli puhaški oblaki, tako da se nam je zdelo, kot da letimo nad enakomerno vzvalovano zasnježeno

odpiral pogled na cilj tega dela potovanja, na Irkutsk.

Sedem ur je trajalo naše potovanje. V tem času je letalo premerilo 5.500 km dolgo pot, razen tega pa je za uro potovalo v Omsku. V sedmih urah smo za celih pet ur prehiteli čas. V Irkutsku je namreč bilo že deset ura dopoldne.

Kako zelo se je spremenil poim daljave in časa! Če so se nekaj podali ljudje na nekaj desetih kilometrov dolgo pot, je to bilo že veliko potovanje. Zdaj pa nekaj tisoč kilometrov razdalje prav malo pomeni. Po času bi človek sodil, da je stopil v sosednje mesto in ko smo zapustili zračnega orjaka, nas je šele povsem spremenjeno okolje opozorilo, da smo stopili na sibirsko tla.

kalih 20 vrst od mesta vzdiguje ob glavni sibirski cesti, zaradi kupa ter vzhodnoazijskih streh kot kakšno orientalsko mesto. Toda zdaj se življenje v tem ostrju Sibirije pretaka drugače. Mesto je središče velikega sibirskega področja, kjer so zlati in diamantni rudniki, kjer je v poslednjih letih zrasta velika industrija, na področju več tisoč kilometrov pa še prav tako kot nekdanj žive nomadska ljudstva, ki jim je severni jelen edino prometno sredstvo čez brezkončne tajge. Tu žive Burjaki, Tatarji, Jakoti, Evenki in najmanjšo ljudstvo — Tofi, ki šteje še samo 416 ljudi.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Slovenski film o Kali

Mladi slovenski filmski podjetje Viba film je že doseglo s svojimi kratkimi filmi lepše uspehe. Kljub temu pa bo vsa slovenska javnost, ki jo zanima naša filmska produkcija, razveselila novica, da pripraviva Viba film svoj prvi umetniški film. Upajmo, da se slovenski filmski produkciji obetajo »plodnejši časi«.

Prav v teh dneh dokončuje režiser Jože Bevc svoj kratkometražni film »Kopere« (dolžina 500 metrov). Film je finaniral koprski okraj, da bi populariziral turistično znamenitosti okraja. V žilji, da bi to ne bil zgolj turistično-propagandni film, je režiser postavil v ospredje zgodbo: deček je šel od svoje babice praviljico o zakladu. Misel o zakladu vzbujala njegovo otroško fantazijo, pobege od doma in prične iskati. Lepote koprškega okraja pa so silovito ozadje njegovega potovanja.

Film je posnet po sistemu »Ferraris color«. Zaradi zanimanja v inozemstvu pripravljajo še angleško in francosko kopijo.

Kala — je naslov novega slovenskega umetniškega filma. Snemalno knjigo so po motivih Ribičeve povesti o pauci Kali pripravili Ivan Ribič, Andrej Hrieg in Krešo Golik. Zgodba pripoveduje o tragični usodi pauce Kale, ki se, čeprav namenjena služiti človeku, v strahotnih vojnih razmerah povoli. Stitno je film posnela skoraj ob življenjski zgodbi pauce Kale prikazati grozotnost in neumljivost vojnih razmer kjer-tako na svetu. Čeprav je zgodba filma vezana na naše okolje.

Tereni so že izbrani (Bovec, Rakitna) in poskusna snemanja so v teku.

S tem pa se ni končalo načrtov. Pripravljuje načrte za snemanje serije filmov o vagoji mladine. Ti filmi so namenjeni predvsem starešem. Se letos bo posnet film o otroški rabi, kasneje pa še film z naslovom Otroci in glasba. Pri teh filmih sodelujejo naši znani strokovnjaki: akademska slikarja Mario Pregelj in Alenka Gerlovič, patofiziolog prof. Zupančič, prof. Pedetec in prof. Segulova. Ostale filme je serije pa bodo posneli prihodnje leto.

»Rajši sam!«

Belgijska vlada je povabila nekoga zamorskega kralja iz Belgijskega Konga, naj obišče Bruselj. Kralj Lukengo Mabinči, kakor se imenuje, je šefu belgijskega protokola, ko mu je rekel, naj pripelje s seboj tudi ženo, odgovoril: »Raje priidem sam.« Lukengo ima namreč »samo« 300 žen.

Sovjetsko reaktivno letalo TU-104 (imenovano po znamenitem konstruktorju Tupoljevu) je eno najmodernejših in najvarnejših letal sodobne aviacije na svetu. Med strokovnjaki in potniki vzbuja vedno znanje posebno zanimanje in priznanje.

OKROGLE

TEŽKO POVEDATI

»No, sinko: kaj je rekel oče, ko je zvedel, da si razbil servis?«

»Ali naj izpustim vse grde in nesposobne besede?«

»Povedal je: Sedel je na nič rekel...«

ČE SE SODNIK RAZBURI

Na neki sodni obravnavi v Rimu je priča tako razburila sodnika, da jo je polil s črnolom. Zagovornik se je temu tako nasmejal, da je dobil srčni napad in so ga morali prepeljati v bolnišnico, razpravo pa preložit.

LEMENATAR IN ČEVLJAR

Lemenatar je prišel na dopust v domačo vas, kjer se je delal sila učenega in brihtnega. Vaškemu čevljarju je prešedel mladi domišljavec pa se sklenil, da si ga privoščil. Pred zbranimi vaščani ga je vprašal, ali ve, kdaj je Bog imel rep in kdaj je stal samo na eni nogi. Lemenatar je bil v huji zadregi, ker ni znal odgovoriti. Pa je pojasnil čevljar:

»Vidiš, kako skromno je tvoje znanje! Bog je imel rep, ko se je spremenil v goloba, na eni nogi pa je stal preden je zajahal osla!«

TALENT

»Joj, šime, kako naš sinko laže. Le kaj bo z njim, ko doraste!«

»O, dober bo za šefa propagandnega oddelka.«

daljši in ga lahko vsi hkrati božamo ter se ne pripravimo. »Vsi otroci naj ljubijo svoje očete, kajti če bi ne bilo očetov, kje bi bili oni? Nikjer bi jih ne bilo. Če bi ne bilo očetov, ki v vsem Wisconsinu ne bilo skoraj nič otrok!«

»Moj očeta ni nikoli tako utrujen, da nam ne bi iz naslonjaca pripovedoval pravljice, medtem ko pomivamo posodo.«

(Zanimivo bi bilo, če bi leje pri nas razpisali podobne natečaje. Naši otroci bi pravo napisali usaj tako, če ne bi bolj duhovite odgovore, ki bi bili prestra slika odnosov med starši in otroci.)

Čedalje bolj se sladkamo

Medtem ko smo pred vojno porabili v Jugoslaviji le 6 kg sladkorja povprečno na osebo, je znašala lani ta potrošnja 11,1 kg, letos v prvem polletju pa že več kot 12 kg na osebo. S povprečno potrošnjo 12 kg sladkorja na osebo smo nad svetovnim povprečjem, čeprav je seveda povprečna potrošnja v razvitejših državah Zahodne Evrope še znatno nad našim povprečjem in znaša 30,7 kg, v ZDA 47 in v Novi Zelandiji celo 48 kg na osebo.

Po podatkih iz leta 1956 je znašala povprečna poraba sladkorja lani v posameznih republikah: v Sloveniji 17,70 kg

sladkorja na osebo, na Hrvaškem 12,38 kg, v Srbiji 8,88 kg, v Bosni in Hercegovini 7,48 kg, v Makedoniji 7,41 kg in v Črni gori 4,94 kg. Strokovnjaki menijo, da bo znašala poraba sladkorja pri nas čez 5 let že blizu 16 kg na prebivalca na leto.

Pred vojno smo v Jugoslaviji proizvedli na leto 108.000 ton sladkorja (leta 1939), po vojni pa je proizvodnja nihala, odvisno od letne skladiščne pese, med 57.560 tonami in 200.000 tonami (rekordno leto 1951). Lani smo proizvedli 148.748 ton sladkorja, letošnja izredno dobra letina sladkorne pese pa obeta, da bomo imeli domačega sladkorja nekaj nad 190.000 ton.

Obzirnost in resnica

Casopis »State Journal« v Illinoisu je prinesel nedavno tole obvestilo: »Gospa T. J. Murphy bo v nedeljo proslavila svoj 48. rojstni dan. Vsi ji iskreno čestitamo, saj živi v našem mestu nepretrgoma že 57 let.«

Dvoumno povedano

Tudi pri nas je mnogo napak v raznih reklamnih napisih in izveških trgovin. V Bremenu (Nemčija) pa ima neki mesar v svoji prodajalni tole dvoumno parolo: »Svojim strankam, če posebej želijo, izrežem iz mesa tudi kosti.«

Botanični vrt za slepce

V glavnem mestu Holandije so uredili prvi vrt v Evropi za slepce. Obiskovalci lahko prijemajo cvetove in liste, da bi v rthvi prstov občutili oblike rastline. V vrtu je zasajeno zlati sliki močno dišeče cvetje, da bi slepi vsaj na ta način mogli uživati. Cvetje je precej visoko, da se obiskovalcem ni treba sklanjati. Vsi napisli in imena rož v tem vrtu so napisani v pisavi za slepce.

IZIDOR MOLE: Trg pod niško Ljubljavo

Pogovor z gospo Ceno

»No, ljuba znanca Ceno, vas smem prositi, če nam bi odgovorili na nekaj vprašanj?«

»Veste, jaz nisem kar tako znanca. Sem ugledna gospa, imam veljavo, lahko bi me ti-tullirali z milostljivo. Pa ne bom zamerljiva; je vprašajte.«

»Kako se počutite pri nas, v Novem mestu? Koga posebej cenite, s katerim sektorjem ste najbolj zadovoljni in... no: pri katerih predmetih široko potrošnje se mislite najdlje ustaliti?«

»Hi, hi, hi, kakšna španska vprašanja! Tole vam povem: huda sem, ker me vsepovsod obrekujejo, vendar, kot sem vedno zmagam... Pa še tole rekla: ne zamerim; na ljubo tistim, ki me visoko čislajo. Bom pa poklepela za vami, saj sem tako bolj živahne sorte in pri kakšnem fizikalnem »skakanju« bi gotovo odnesla prvo mesto. Torej, da odgovorim po vrsti: v vašem mestu se kar dobro počutim, tudi ustrezajo mi radi, razen v nekaj skromnih primerih, ko me postrani pogledajo... Kar se državljanov tiče, so mi najbolj pri srcu trgovski ljudje — nikoli se ne pripravijo z menoj in škodoželjni niso. Takozvanih potrošnikov pa res ne obrajtam; posebno ne revnejših, to so sami godrnjavci in zabavljači, venomer neumljivo udrihajo čezme. Prava raja, vam rečem.«

»Torej so vam oni v zameri, vi pa njim. Pa so tudi kakšne izjeme vmes?«

»Se sreča, da so, kajti to me tolaži. Naj vam povem primer. Prišel je v mesto potrošnik, reven (včasih smo rekli kot cerkvena miš, ampak jaz sem moderna in nimam rada takih izrazov). Takrat je grozno rohnel name. Ampak mož se je znašel in — potolažil. Ima krasno opremo, prostorno stanovanje, avto. Svoje usluge prodaja drugim ljudem. Prijateljela sva, še v sanjah ne pogodrnja čezme, če še tako visoko poskočim, saj ima pod palcem...«

»Kaj pa vam posebno gre na živce?«

»Bom kaj povedala. Samo pomislite, kako so me zadnje razkačile delavke iz Tovarne perila. Nesramno so me opravlje. Spravile so se na meso, češ: zakaj pa zakaj je tako drago, ko cena živini vendar

ni poskočila, potem da ima enako ceno dobro in slabo enako pa da bi ga morali kvalificirati in podobno. Mar ni to potrošniška birokracija, a? To me je hudo jezilo, prav res, ampak splošni mi je pa nekaj pognalo strah v kosti, češ: zdajle bo po meni. Vse se je zaletelo vame, celo Dolenjski list je vtaknil vrste vmes in tako je mojim sovražnikom uspelo, d' so me pri mesu zbil precej nizdol. No, pa se niso dolgo veselili, ti nevoščljivci — spet sem začela rasti in danes sem na konju, kot se reče. Sem pač stara trma in vedno zmagam... Pa še tole moram povedati: zadnjič so spet neke take potrošniške gnide stikale glave skupaj in zabavljale čezme, češ da je nekdo kupil od kmeta brezvise po 40 din in jih takoj prodal naprej potrošniku po 60 din. Kakor da ni tak sposobnej vsega spoštovanja vreden. Vsaj jaz ga cenim silno visoko... Pa za sektorje ste vprašali, s katerim sem najbolj zadovoljna. Veste, kar takole bom odgovorila: z vsemi. Morda bi malce prednosti dala družbenemu — v njem ni komplikacij in, če je kaj narobe, se po navadi srečno izmazem. Posebej kar se tiče družbenih avtov in družbenega bencina za privatne vožnje. Tam jaz, Ceno, ne igram nobene vloge, plača pač družba... Pa še na zadnje vprašanje čakate odgovor. Na katerih predmetih, ali kakor se po izobraženo reče artiklih, se misli ustaliti? Ja, težko je reči. Kakor mi pač kaže in me je volja. Hudih ovir, navzile godrnjanju, tako nimam. Družbena kontrola je pičla, potrošniški sveti večina spijo. Ljudje se res vsajajo, resno pa presneto malo ukrenjejo in letina mi gre lepo v klasje. No, pa brez zamere — veste mudi se mi. Gotovo me kje čakajo, da bom poskočila. Torej adijo in — hopsa, hopsa!«

»Prav, gospa Ceno. Sedaj se nam res smejeje, ampak veste: kdor se zadnji smeje... Saj ste že slišali ta pogovor. Tudi potrošniki se tolažimo z njim.«

Toda Ceno je medtem že odhitela in res se boji, da zadnjega stavka ni več slišala...
-s.s.

Obsojen je bil na 99 let ječe — Ali naj nečloveškega morilca po 33 letih izpuste na svobodo?

Milijonar morilec

V ameriškem tisku se je razvila zelo živahna razprava o tem, ali se je 52-letni Nathan Leopold, ki sedi že 33 let v zaporu, dovolj spokoril in bi ga bilo treba izpustiti ali ne. Stevilni književniki in umetniki, pa tudi juristi in novinarji se zavzemajo za njegovo izpustitev, na drugi strani pa nič manj znane osebnosti energično nasprotujejo Leopoldovi pomilostitvi.

Milijonarjev sin Nathan Leopold je zagrešil leta 1924 s svojim prijateljem Richardom Loebom strahotno zločin, ki je tedaj razburil vso Ameriko, posebno zato, ker je bil to prvi iz dolge verige zločinov mladoletnikov, ki se ni končala do danes. Leopold in Loeb sta tedaj ubila 14-letnega Patricka Merla »kar tako, za kratek čas«, kot sta pozneje

sama izjavila. Hotela sta spoznati, kako se počuti morilec, ko umori svojo žrtve.

Sedem dni in sedem noči je policija tedaj iskala izginelega Patricka Merla. Tedaj pa je prejel njegov oče pismo, v katerem so neznanec zahtevali 17.000 dolarjev odkupnine. To je zelo malo za oba morilca, ki sta bila oba sinova milijonarjev, toda zelo mnogo za nesrečnega očeta. Toda obupani oče je plačal. Oba zločinca sta demar vzela, dečka pa nista mogla vrniti, ker ni več živ.

Iskanje izginelega dečka se je nadaljevalo. V njem so sodelovali številni ljudje iz vsega sveta. Posebno vneto sta pomagala iskati Leopold in Loeb. Tedaj se je zgodilo nekaj čudnega: eden od policijskih psov je vztrajno šel v park, ki je obdajal vilo Leopoldovega očeta.

Policaj je vlekel psa nazaj. Kaj naj bi imela milijonar Leopold in njegova družina opraviti z ugrabitvijo? Toda pes se je iztrgal in šel nazaj v park. Prišel je lajati in cviliti. Tako se obnaša pes le, kadar voha mrtveca, je dejal neki policaj. Policija je pričela iskati po parku in res odkrila na ozemlju Leopoldove vile v Chicagu strahotno iznakaženo truplo nesrečnega štirinajstletnega Patricka, postipenjeno v neko betonsko cev. V sobi študenta Nathana Leopolda je policija odkrila zapiske obeh morilcev o tem, kako sta izvršila svoj zločin. Iz zapiskov je razvidno, da sta se imela oba fanta, ki sta bila odličnjaka in nadpovprečno nadarjena, za dovolj pametna, da izvedeta »popoln umor«, kar naj bi bil dokaz, da zakoni, ki veljajo za navadno ljudi, za »genialne« ne veljajo.

Oba milijonarska sinova sta prišla pred sodišče. Sodišče je upoštevalo njuno mladost in ju ni obsodilo na smrt, temveč vsakega na 99 let zopora s pripombo, da bo po tretjini prestane kazni sodišče sodbo ponovno pregledalo in odločilo, ali naj ostaneta v zaporu ali ne. Tak je običaj pri skoraj vseh ameriških sodiščih. V obraz-

ložljiv sodbe je rečeno med drugim: »Iz dokaznega gradiva je razvidno, da sta krivca dečka umorila, da bi lahko njegovo umiranje opazovali do vseh podrobnosti in sraholno sibirsko znanstveno registrirala.«

V državni kaznilnici v Illinoisu sta oba mlada kaznjenca nadaljevala s študijem. Nathan Leopold je organiziral za kaznjence tečajje iz tujih jezikov, matematike in zgodovine ter pripomogel kaznjencem, da so opravili diplomski izpit. »Zapor je idealen kraj za študij«, je dejal Leopold, »tu ima človek končno toliko časa, kolikor ga potrebuje za učenje«. Medtem je napisal tudi knjigo o zločinu, ki ga je skupno z Richardom Loebom zagrešil. Ameriški pisatelji so napisali pozneje o obeh morilcih še tri romane in eno dramo. Leta 1936 pa je prišlo med kaznjenci-homoseksualci v zaporu do krvavih obračunavanj, pri katerih je nekdo Loebna zabol.

Nathan Leopold, ki ima danes 52 let, je prebil v zaporu 33 let. Vodstvo kaznilnice mu priznava, da je bilo njegovo obnašanje vedno vzorno, da se je stavil na razpolago za preizkušnjo novih zdravil in da je napisal več poljudnih znanstvenih knjig. V zadnjih letih je trikrat zaprosil za pogojno izpustitev, toda pranje je vlada vsakokrat odbila, čeprav bi se vrnil v okrilje svoje bogate rodbine. Pri njem torej ni nevarnosti, da bi se kot nekateri drugi izpuščeni

kaznjenci potikal brez sredstev okoli ter ponovno zapadel v zločin. Nathan Leopold upa, da bo v kratkem vendarle pomilosten. Neke bolnišnica v Puerto Ricu je izrazila svojo pripravljenost, da bi ga sprejela v službo kot pomožnega zdravnika. Toda spor: »pomilostitev ali ne?« se nadaljuje v ameriški javnosti s nezamisljano srditostjo. Nasprotniki pomilostitve pravijo, da človek, ki je kot mladenič na tako strahoten način eksperimentiral s smrtjo, ne sme dobiti službe zdravnika in oskrbnika bolnih in pomoči potrebnih ljudi.

(7 DNT)